

NESTNIK

Letnik XVII.

Celovec, petek, 7. december 1962

Štev. 49 (1073)

V teh dneh na Dunaju:

Pogajanja o novi vladi se nadaljujejo

Ministrski svet je na svoji zadnji seji sprejel sklep, da predloži zveznemu prezidentu prošnjo, naj skliče prvo zasedanje na volitvah dne 18. novembra izvoljenega novega parlamenta za 14. december. Ne tem zasedanju bo parlament izvolil svoje predsedstvo in posamezne odbore, ni pa še gotovo, da bi se ob tej priložnosti predstavila tudi že nova zvezna vlada. Kajti med obema velikima strankama — ÖVP in SPÖ — se še nadaljuje pogajanja, katerih dosedanji potek kaže, da v tem kratkem času verjetno ne bo mogoče doseči sporazuma o razdelitvi kompetenc v novi vladi. Vsaj na prvih treh sestankih predstavniki obeh vladnih strank niso dosegli nobenega konkretnega uspeha in bodo potrebna še nadaljnja pogajanja.

Že takoj po državnozborskih volitvah 18. novembra, pri katerih je ÖVP — v veliki meri le po zaslugi tako imenovane volilne aritmetike — dobila pet poslancev več kot SPÖ, je postalo očitno, da bodo določeni krogi v ÖVP to „zmago“ skušali čim bolj izkoristiti v svojo korist tudi pri pogajanjih o novi vladi. In res je ÖVP na prvem sestanku s SPÖ zadnji petek predložila zahteve, ki so jih morali socialistični predstavniki odločno zavrniti, ker daleč presegajo vse meje, kot jih postavlja dejansko razmerje sil med obema strankama. Tako je ÖVP poleg vseh svojih dosedanjih položajev za-

htevala zase še zunanje ministrstvo ter popoln vpliv na radio, televizijo in podržavljenno industrijo, od pristanka ÖVP pa bi bilo odvisno tudi imenovanje novega pravosodnega ministra.

V zastopanju teh očitno pretiranih zahtev je imelo glavno besedo tako imenovano „reformistično“ krilo ÖVP, medtem ko so se ostali člani ÖVP-jevske delegacije omejili več ali manj le na poslušanje. Iz tega opazovalci sklepajo, da nameravajo zmernejše sile v ÖVP vzeti iniciativo v svoje roke šele potem, ko bi se zaletelost desni-

čarskih radikalstov zlomila na odporu SPÖ.

Socialistično zastopstvo je s svoje strani poudarilo, da more biti za razdelitev ministrstev merodajno edinole razmerje sil po zadnjih volitvah. Ker pa v tem razmerju ni prišlo do bistvene spremembe, ÖVP tudi ne more zahtevati zase več vpliva, kot ji ga pristoja na podlagi izida volitev. Poleg tega ima ÖVP že doslej v svojih rokah najbolj vplivna vladna mesta, zato ne more biti govora o tem, da bi SPÖ odstopila kakšno ministrstvo na ÖVP. Hkrati je SPÖ predlagala tudi ustanovitev posebnega gospodarskega sveta, ki naj bi vladi svetoval v vseh gospodarskih vprašanjih, vendar v ÖVP-krogih ta predlog ni našel primernega zanimanja.

Vsekakor so dosedanja pogajanja med ÖVP in SPÖ pokazala, da si skuša ÖVP — čeprav le z malenkostno večino v parlamentu — osvojiti vse važne položaje v vladi. V tej zvezi je zelo zanimiva ÖVP-jevska reakcija na reševanje vladne krize v Zahodni Nemčiji, kjer Adenauer nikakor ni tako malenkosten pri ponujanju vladnih mest social-demokratom; zato se na Dunaju zdaj jezijo, ker postajajo ÖVP-jevska stremeljenja po samovladanju le preveč očitna.

Tudi v Bonnu koalicija po avstrijskem vzorcu?

Vladna kriza v Zahodni Nemčiji, ki je po prvih znakih sodeč nastala zaradi sedanjega obrambnega ministra Straussa, je zadobila v zadnjih dneh mnogo širši obseg. Dosedanja koalicijska FDP v svojih pogojih za nadaljnje sodelovanje z Adenauerjevo CDU namreč ni ostala samo pri zahtevi po odstopu ministra Straussa, marveč je začela streljati tudi neposredno proti kanclerju Adenauerju. Le-ta pa je očitno, tako občutljiv, da se je začel baviti z rešitvijo, ki bi pomenila zgodovinsko preokretnico v povojni Nemčiji: namreč izhod v »veliki koaliciji« med krščansko-demokratsko in socialno-demokratsko stranko.

Vsa leta po vojni so Adenauer in njegovi pristaši zastopali mnenje, da sodelovanje med CDU in SPD v zvezni vladi nikakor ne pride v poštev. Tako stališče je prevladovalo vse dotlej, ko so bili napadi opozicije naperjeni le proti kakšnemu ministru; čim pa si je opozicija izbrala za tarčo kanclerja samega, je bil Adenauer takoj pripravljen, da spremeni svoja načela. Danes ocenjuje vodstvo Adenauerjeve stranke položaj bistveno drugače in pravi, da je opozicija, ki jo nudijo Adenauerjevi politiki v važnih vprašanjih socialni demokrati, manj nevarna kot pa odpor, ki ga tej politiki nudi FDP. In tako se je prvič po vojni zgodilo, da sta tako krščansko-demokratska kot tudi social-demokratska stranka enotnega mnenja: sodelovanje obeh

velikih strank v zvezni vladi je vsekakor možno.

V tem smislu je bilo med predstavniki obeh strank že več pogajanj in je Adenauer baje ponudil social-demokratom devet izmed trindvajsetih ministrstev, če bi bili pripravljeni sodelovati v koalicijski vladi. Taka ponudba je za SPD nedvomno zelo privlačna, poleg tega pa imata obe veliki stranki še skupne interese v zvezi s spremembo volilnega zakona, ki ga nameravata reformirati po britanskem vzorcu, kateri temelji na tako imenovanem večinskem sistemu. Ker bi taka reforma pomenila smrtno obsodbo za vse manjše stranke, je pač razumljivo, da dosedanja koalicijska FDP nikakor ni navdušena nad prizadevanji za »veliko koalicijo« in je celo izrazila pripravljenost, da bi vlado sestavila s social-demokrati — proti Adenauerju in njegovi CDU.

Tako je vladna kriza v Zahodni Nemčiji po dobrem mesecu še vedno tam, kjer je bila na začetku. Pač pa vsi znaki kažejo, da ima največ izgledov nova koalicija med CDU in SPD, posebno še, ker so social-demokrati načelno že pristali na sodelovanje in stavili le dva pogoja: na odgovornost je treba klicati tiste, ki so krivi na sedanji vladni krizi, med obema strankama pa je treba točno začrtati okvire sodelovanja.

Jugoslovanski narodi so proslavili Dan republike

V Zahodni Nemčiji in Veliki Britaniji fašistična izzivanja in napadi na jugoslovanske predstavnike

Po vsej Jugoslaviji so zadnji teden praznično odhajali Dan republike, največji praznik nove Jugoslavije, za katero so bili položeni temelji 29. novembra 1943 na zgodovinskem zasedanju AVNOJ. Rojstni dan domovine so jugoslovanski narodi proslavili s številnimi prireditvami, pa tudi z novimi delovnimi zmagami, ko so prav za ta praznik izročili v obratovanje mnoge nove industrijske in druge objekte. Proslave in slavnostne sprejeme so jugoslovanska predstavništva priredila tudi v posameznih državah širom sveta.

Slavnostne prireditve ob jugoslovanskem državnem prazniku pa so fašistični elementi v Zahodni Nemčiji in Veliki Britaniji izrabili za gnusna izzivanja in teroristične atentate na predstavnike Jugoslavije. Sredi belega dneva, namreč malo pred 12. uro popoldne, je skupina ustaških emigrantov 29. novembra napadla urade jugoslovanskega zastopništva v Bonnu, razbila vrata in okna, nato pa v več sob vrgla bombe in z revolverjskimi strelji ranila več jugoslovanskih uslužbencev, od katerih eden še danes v bolnišnici niha med življenjem in smrtjo. V britanskem mestu Birmingham pa je skupina ostankov četniško nastrojene emigracije napadla proslavo 29. novembra in z noži grozila udeležencem ki so bili zbrani v veliki koncertni dvorani v središču mesta. Pri napadu je dobil jugoslovanski vicekonzul več telesnih poškodb.

Značilno za oba primera je vsekakor dejstvo da so tako zahodnonemški kot tudi britanski varnostni organi, čeprav so bili že vnaprej opozorjeni na gangstrske načrte fašističnih atentatorjev, skrajno obotavljajoče intervenirali šele potem, ko so se napadalcu že do kraja izdivjali. Jugoslavija je zato najostreje protestirala in zahtevala učinkovite ukrepe, kajti ob takih dogodkih se ne more zadovoljiti s samimi opravičili niti z ukrepi, kot so jih doslej podvzeli v Zahodni Nemčiji in Veliki Britaniji proti emigrantom, ki svoje bivanje v teh državah zlorabljajo za zločinske atentate na predstavništva tuje države. Prav dosedanja tolerantnost zahodnonemških oblasti napram fašističnim elementom je namreč glavni vzrok, da sploh more priti do takih dejanj, ki jih obsoja vsa demokratična javnost.

Enakopravnost manjšin

tudi v novem statutu Kosova in Metohije
Ljudski odbor Avtonomne kosovsko-metohijske oblasti, na katere o zemlji živi več narodnih manjšin, je te dni sprejel besedilo osnutka novega statuta (neke vrste lokalne ustave) za to avtonomno pokrajino.

Posebno poglavje novega statuta obširno obravnava pravice narodnostnih manjšin, to je Šiptarjev in Turkov, živčih na Kosovu in v Metohiji. Na območjih, kjer žive skupaj Šiptarji, Srbi, Črnogorci in Turki, je v statutu predvidena tudi možnost ustanavljanja šol ali oddelkov z dvojezičnim poukom. Praksa je namreč pokazala, da otroci, ki žive v krajih z mešanim prebivalstvom, lahko uspešno sledijo pouku tako v srbohrvatskem kakor tudi v šiptarskem ali drugem manjšinskem jeziku, ker uporabljajo oba jezika tudi v vsakdanjem življenju.

Osnutek predvideva tudi uvedbo pouka v šiptarskem in turškem jeziku na visokih šolah in fakultetah na območju Kosmeta, kakor tudi uvedbo šiptarskega jezika kot prostega predmeta v šolah s poukom v srbohrvatskem oziroma turškem jeziku. Prav tako pa bo z novim statutom razširjena tudi uporaba turškega jezika v upravi.

Razorožitvena konferenca v Ženevi:

Sporazum o razorožitvi bi omogočil blaginjo

Kakor smo poročali že v zadnji številki našega lista, v Ženevi spet razpravljajo o vprašanju razorožitve. Pogajanja so se — kot zatrjujejo — pričela v bistveno boljšem ozračju, kot je na konferenci vladalo še meseca septembra, ko so bili razgovori prekinjeni. Vendar dosedanja poročila iz Ženeve še ne opravičujejo upanja, da bi v doglednem času prišlo do potrebnega sporazuma zlasti med obema velikima silama, kajti še vedno prevladujeta v konferenčni dvorani ameriški »no« in sovjetski »njeto«, medtem ko je iskreno stremeljenje po kompromisni rešitvi v bistvu omejeno le na izvenblokovske države.

Toda pogledimo, kaj bi za človeštvo pomenil sporazum o razorožitvi.

Že stroški druge svetovne vojne so naravnost astronomski: dosegajo neverjetno vsoto 400 milijard dolarjev ali, kar je še bolj neverjetno — 10.000.000.000.000 šilingov! Toda ta vsota se nanaša le na zadnjo svetovno vojno, medtem ko so stroški za oborožitev danes, ko živimo v „miru“, še mnogo večji. Velike sile porabijo dandanes po 330 milijonov dolarjev (8.250.000.000 šilingov) dnevno za oborožitev, britanski inštitut za strateška raziskovanja pa zatrjuje, da uporabijo v svetu za oborožitev letno 35 milijard funtov šterlingov, kar odgovarja približno četrtini stroškov za drugo svetovno vojno.

Če bi nekega dne res bil dosežen sporazum o popolni razorožitvi in bi v svetu dejansko zavladal resnični mir, bi vsa ta ogromna sredstva lahko uporabili za druge namene. S tem denarjem bi lahko ustvarili blaginjo

po vsem svetu, ne samo v razvitih državah, marveč tudi v tistih deželah, v katerih danes še mnogi milijoni umirajo zaradi lakote in pomanjkanja v časih, ko na drugi strani razmetavajo velikanske vsote za orožje in druga sredstva za pobijanje ljudi.

Samo z denarjem, ki ga je stala druga svetovna vojna, bi namreč lahko zgradili 8 milijonov srednje velikih tovarn ali 800.000.000 novih stanovanj. S tem denarjem pa bi lahko pridelali tudi 80 milijard ton pšenice, kar bi zadostovalo za hrano vsemu prebivalstvu sveta za dobo 19 let. In s stroški za oboroževanje danes? Samo z denarjem, ki sta ga Vzhod in Zahod »naložila« v težke bombnike, bi lahko zgradili in popolnoma opremili 8200 bolnišnic, kajti sodoben bombnik stane več kot enaka teža zlata. Pri tem pa je treba upoštevati, da so bombniki danes pravzaprav že zastareli, nadomestile so jih dirigirane in balistične rakete, katerih cena pa je še mnogo višja kot pri letalih.

Posebno poglavje v tej žalostni zgodbi pa je atomsko in druga jedrsko orožje. Že sami jedrski poskusi prestavljajo nepregledne posledice za bodoče rodove, poleg tega pa stane ena sama atomska bomba 6 milijonov dolarjev (150.000.000 šilingov), medtem ko je za melioracijo hektara puščave dovolj samo 800 dolarjev. Namesto ene atomske bombe bi lahko spremenili 7500 hektarov Sahare ali puščave Gobi v plodno zemljo.

Torej bi z denarjem, ki ga danes vlagajo v oboroževanje, lahko ustvarili res mnogo koristnega. Kljub temu pa se nadaljuje razorožitvena tekma in si sledijo razorožitvene konference ena za drugo, vendar vse z enakim rezultatom: veliko besed in zelo malo ali sploh nobenih dejanj. Vsak dan znova gredo težki milijoni za orožje, vsak dan pa tudi umirajo tisoči ljudi, ker si niti koščka kruha ne morejo kupiti. Kajti visoko razviti svet dvajsetega stoletja ima še drug obraz: vsota, ki jo daje OZN vsako leto za pomoč nerazvitim področjem, je komaj enaka vrednosti enega samega reaktivnega bombnika!

Predsednik Tito

na obisku v Sovjetski zvezi

Na povabilo predsednika sovjetske vlade Hruščova je predsednik FLR Jugoslavije maršal Tito s soprogo in visokimi jugoslovanskimi predstavniki prispel na desetdneven obisk v Sovjetsko zvezo.

Temu obisku posveča veliko pozornosti tudi svetovni tisk, ki ugotavlja, da je obisk sicer neuraden, da pa je kljub temu pričakovati važne razgovore med predstavniki Jugoslavije in Sovjetske zveze. Ob tej priložnosti naglašajo sedanje jugoslovansko-sovjetske odnose, ki so se v zadnjem času bistveno izboljšali in ki se bodo v bodoče še bolj poglobili, zlasti še, ker so morale vzhodne države temeljito spremeniti svoje dosedanje poglede na Jugoslavijo in njen položaj v svetu, kakor tudi na njen notranji razvoj.

Izhodišče manjšinskih določil nove ustave Slovenije:

„Zagotovitev resnične enakopravnosti!“

V zadnji številki našega lista smo na tem mestu objavili nekaj misli, katere so izrazili visoki predstavniki javnega življenja LR Slovenije na posebnem razgovoru o vprašanjih, ki jih določila nove republiške in zvezne ustave v Jugoslaviji postavljajo v zvezi z odnosi med Jugoslavijo in drugimi državami ter še posebej z manjšinskimi problemi. Danes ponatiskujemo iz gradiva tega razgovora misli, ki se nanašajo zlasti na probleme dvojezičnosti in stike med obmejnimi področji ter njihovim prebivalstvom.

Novost v osnutku republiške ustave Slovenije pomeni fiksiranje posebnega območja, kjer živi narodna manjšina poleg slovenskega prebivalstva. To narodnostno mešano območje imenujemo dvojezično območje. Dvojezično območje ni dvojezično le v tem smislu, da je pripadnikom narodne manjšine zagotovljena pravica do uporabe svojega materinega jezika. Značilnost dvojezičnega območja je v tem, da obsega njegova struktura v duhu dejanske enakopravnosti vse družbeno življenje tega območja. Tako pojmovanje dvojezičnosti ne zagotavlja pravice do uporabe lastnega materinega jezika le posameznikom in narodni manjšini kot celoti, v kolikor in če jo zahtevajo, temveč se izraža v vsem življenju tega območja, ki je enako za vse, za pripadnike narodne manjšine in večinskega naroda, in se prepleta od šol do državne uprave, od krajevnih in uličnih napisov do enotnih dvojezičnih tiskovin in formularjev.

Določila, ki so namenjena zagotovitvi narodnostnih pravic manjšine same, kot so pravica, da svobodno uporabljajo svoj jezik, da izražajo in razvijajo svojo kulturo, in druga klasična manjšinska določila so sicer celota zase, so pa obenem del v celoti vseh naših pogledov glede na posebno območje, ki ga imenujemo dvojezičnega. Enake pravice in dolžnosti se tičejo tako večinskega naroda kot narodne manjšine. Okrniti ali oslabiti katerikoli element te celote bi pomenilo bistveno menjati tako zasnovano sestavo dvojezičnih območij.

Ob tem je pomembno dejstvo da republiški osnutek ustave govori o številu pripadnikov narodne manjšine, ki bi naj pogojilo pravice manjšine ali odločalo o obsežnosti dvojezičnih območij. S tem je v osnutku ustave potrjeno načelo, ki nas je že doslej vodilo v naši praksi na narodnostno mešanih območjih naše republike. Gre za dejansko enakopravnost obeh narodnosti na dvojezičnem področju, ne glede na število pripadnikov narodne manjšine. Uporaba takega načela pri reševanju problemov manjšine in dvojezičnosti je izraz resničnega demokratizma. S tem postaja absurdna kakršnakoli akcija, da bi bili tako dobljeni podatki osnova za višjo ali nižjo stopnjo pravic ali za ozemelski obseg dvojezičnega območja. Upravičena pa je tudi domneva, da je s tem postavljena zelo trdna prepreka kakršnikoli procesom, ki bi v svojih končnih posledicah kljub vsemu vendarle vodili k tendencam, ki bi lahko pomenile določene asimilacijske pojave.

S tem pa naša socialistična družbena skupnost nedvomno izpričuje, da vrednoti narodne manjšine kot trajen faktor

Sila združništva

Predsednik švedskih zadrug pravi: Resnična moč zadruge se ne more ocenjevati po velikosti njenega kapitala, temveč sloni predvsem na sposobnosti svojih članov tako v domačem zasebnem gospodarstvu, kakor tudi v združnem. Če upravljajo gnotne dobrine, to se pravi kapital zadruge, sposobni člani, raste kapital takorekoč sam od sebe. To spoznanje je švedskemu združništvu postalo jasno šele po nekaterih bridkih izkušnjah. Danes zavzema švedsko združništvo široko področje za širjenje združne gospodarske vede, kar smatra za eno najbolj pomembnih dejavnosti v združnem gibanju. V ta namen zbirajo med drugim člani v študijskih krožkih, posredujejo televizijski združni pouk, vzdržujejo šole za izobrazbo združnega osebja in izdajajo združni tednik, ki je na švedskem najbolj razširjen.

v odnosih med narodi in državami, faktor, ki bogati naše družbeno življenje in ki predstavlja naraven most do sosednih narodov in njihove kulture.

Za zagotovitev tako pojmovanih in začrtanih pravic narodnih manjšin in vključevanje njihove zaščite v poseben sklop vseh naših pogledov na procese dvojezičnih območij pa so nedvomno potrebna in koristna dopolnilna jamstva in posebna družbena skrb. Ne v smislu posebnih, izjemnih ukrepov za narodne manjšine, temveč v zagotavljanju enakih pogojev za njihovo nenehno dejansko enakopravnost na vseh področjih družbenega življenja. Zagotovitev teh pogojev, tudi materialnih, pa zahteva še posebno skrb republike, o čemer je tudi govora v osnutku naše republiške ustave.

Osnovna načela osnutka zvezne ustave pravijo, da je jugoslovanska federacija odprta družba. To načelo je že močno pognalo korenine v naši praksi. V zadnjih letih se je izredno pomnožilo število sodelovanja in izmenjav v občinah, med mesti, na gospodarskem, znanstveno-raziskovalnem in kulturnem področju. Vizum za potovanje vedno bolj po-

Gospodarska rast v Avstriji popušča

Pri letošnjem zasedanju upravnega sveta mednarodne trgovinske zbornice v Parizu je vodja gospodarskopoličnega oddelka Zvezne gospodarske zbornice, dr. Boller, kot zastopnik avstrijskega nacionalnega komiteja poročal o gospodarskem položaju v Avstriji in o izgledeh na tem področju. Uvodoma je v svojem poročilu poudaril, da je gospodarski razvoj v Avstriji sredi preteklega leta dosegel svoj višek. Od tedaj naprej se kaže očitna pomiritev tako v razvoju proizvodnje kakor tudi na ravni cen.

V proizvodnji se sedaj kaže, da bo letno narasla le še za 2%, raven cen pa za 1%. V razdobju 1953—1961 je avstrijska proizvodnja letno narasčala za okroglo 5%, raven cen pa za 2%. Temu nasproti je brezposelnost z 1,6% sedaj manjša kot lani, ko je znašala 1,7%. Vsi drugi faktorji avstrijskega gospodarstva kažejo tudi za naprej normalno rast, pri čemer je zelo karakteristično,

Koroški turizem v letu 1962

V petek je v Celovcu zasedal Koroški deželni svet za turizem. Na zasedanju je bilo med drugim podano tudi poročilo o razvoju koroškega turizma v turističnem letu 1961-1962, ki obsega obdobje od 1. novembra 1961 do 31. oktobra 1962. V turističnem letu 1961-1962 so na Koroškem našli nad 9,532.000 nočitev, kar je za 27,4% več kot v turističnem letu 1960-1961. Najbolj — in sicer za 33,7% — so narasle nočitve inozemskih turistov.

Med letom 1961 in 1962 so koroška turistična podjetja in privatni oddajalci turističnih sob število postelj povečali od 98 tisoč 200 za 12,7% na 110.735. Poleg tega je bilo na razpolago še okoli 4.500 zaslihnih ležišč. Primerjava razpoložljivih postelj s številom nočitev kaže, da je bila letos poleti po koroških turističnih krajih za tujske sobe in za nočitve velika stiska in da je primanjkovalo prenočišč za turiste. Koroška ni bila v stanju sprejeti vseh, ki so hoteli preživeti dneve oddiha ob njenih jezerih, zlasti pa v oddaljenih alpskih krajih.

Močni porast turizma pa ni le postavil povečanje števila turističnih prenočišč in postelj v ospredje zanimanja, marveč je tudi pokazal, da je po številnih krajih treba brezpogojno zboljšati predvsem organizacijsko oskrbo gostišč z vsakodnevnimi potrebščinami. V marsikaterem kraju, ki je postal takorekoč „čez noč“ turističen, je prav v organizaciji oskrbe prišlo do neopravičljivih pomanjkljivosti. Močan letošnji dotok turistov na Koroško pa je tudi pokazal, da je dosedanji zakon o campingih postal pomanjkljiv in da ga je treba zboljšati. Tudi koroški zakon o prispevkih za pospeševanje turizma zahteva izpopolnitve.

Medtem pa so že v polnem teku priprave za poletno turistično sezono 1963. Go-

staja občanova pravica, ne pa samo rezultat neke državne ocene. Nikjer se tako močno ne odraža trdnost socialističnega sistema v Jugoslaviji, kot v njenem nenehnem odpiranju in prepletanju preko meja, v njeni stalni prisotnosti v sodobnih tokovih.

Omeniti je treba še vlogo malo obmejnega osebnega in blagovnega prometa na italijanski in avstrijski meji. Prepletanje prebivalstva na teh mejah (okrog 30 milijonov prehodov v nekaj letih) pomeni preizkus in bogatenje politične zrelosti naših ljudi, obenem pa je činitelj miru in aktivne koeksistence. Preko odprte meje se tudi manjšine najbolj naravno povezujejo s vojnim mafičnim narodom, saj so dnevno soudeležene v njegovem razvoju, napredku in kulturi. Poudariti pa je treba, da tako odprto stikališče raznih narodov na mejah nismo dosegli brez določenih naporov. Mnogokrat smo morali premostiti del svojih zgodovinskih resentimentov, da smo lahko stopili na pot modernejšega sožitja s sosedi.

Odprtost lahko pojmujejo kot našo prisotnost v razvojnih procesih sodobnega sveta. Pri tem so narodne manjšine in tudi dvojezična območja kot stikališče sosednih narodov in kultur lahko izredno pomemben faktor. To še tembolj v pogojih široke odprte meje in s tem povezanega dnevnega prepletanja ljudi, njihovih teženj in zavzetosti do perečih vprašanj sodobnega sveta.

da bo preostanek v avstrijski zunanjetrgovinski plačilni bilanci znašal letos okoli 6 milijard šilingov.

Medtem ko industrija konzumnega blaga ne kaže še tendenc nazadovanja, so te tendence v industriji investicijskega blaga ponekod že dokaj očitne. Nov vzpon avstrijskega gospodarstva pričakujejo poleti 1963, vendar je le malo upanja, da bo ta vzpon tako močan, kot je bil oni v letih 1959—1961. Sedanji položaj avstrijskega gospodarstva ima svoje korenine v napredovanju evropske integracije, in je z znižanjem carin za 50% tako v EWG kot v EFTA v večini evropskih držav kot v Avstriji zahteval racionalizacijske investicije. Že prihodnji meseci pa bodo pokazali, če sme Evropa in s tem tudi Avstrija računati z močnejšim gospodarskim vzponom, ali pa bodo sedanje recesivne tendence trajale še dalj časa.

stinjska podjetja so — komaj da je minila poletna sezona — pričela z adaptacijami in večanji svojih gostinskih poslopij, turistični uradi pa so že pričeli navezovati po inozemstvu stike za povečanje inozemskega turizma, te najrentabilnejše oblike „koroškega eksporta“. Tako je n. pr. samo vodja celovškega mestnega turističnega urada v zadnjih tednih obiskal turistične agencije v Zahodni Nemčiji in Holandski ter imel pred uslužbenci teh agencij in pred novinarji skioptična predavanja o pogojih za oddih in dopust v Celovcu in okolici v letu 1963. Kakor so poročali, je s temi predavanji nagovoril okoli 15.000 uslužbencev turističnih agencij in novinarjev, kar nikakor ni pretirano, če upoštevamo, da samo v Frankfurtu vzdržuje 17 držav svoje turistične agencije, 52 letalskih družb pa svoje poslovalnice.

Kakor poročajo z Dunaja, bo devizni dotok Avstrije potom turizma znašal letos 9 milijard šilingov. Že v prvih treh četrtletjih je turistični devizni dotok znašal 8 milijard šilingov, kar je za 10% več, kot je znašal leta 1961. Računano po številu prebivalstva bo inozemski turizem prinesel Avstriji okoli 1.300 žil. deviz na osebo.

POŠIROKEM SVETU

BEOGRAD. — Javnost v Vzhodni Nemčiji je ostro obsodila divjalni napad na jugoslovansko predstavništvo. Za izvršeni napad vali krivdo predvsem na bonnsko ministrstvo za notranje zadeve, ki ni posredovalo, čeprav je bilo opozorjeno na možnost ustatke provokacije. Tudi pariški dnevnik piše, da je bila policija v naprej obveščena o pripravah za napad, da pa je posredovala šele takrat, ko je bila zgradba jugoslovanskega predstavništva že v plamenih. Italijanska „Unita“ nagloša, da je napad na jugoslovansko predstavništvo eden izmed najresnejših aktov nasilja v Zahodni Nemčiji po drugi svetovni vojni.

BONN. — Kompromitirani zahodnemški obrambni minister Strauss je izjavil, da v novi vladi ne namerava prevzeti nobene dolžnosti. Na seji bavarske križansko-demokratske unije so dokončno sklenili, naj se Strauss umakne. Kljub temu, da je korak posledica ministrovih političnih spodrikljav, pa skulptajo njegov odhod prikazati kot časten odhod.

MOSKVA. — Obravnava proti pripadnikom združenja Irtev nazizma, ki so jo inscenirale zahodnemške oblasti, predstavlja odkrito izzivanje vseh tistih, ki so se na strani Sovjetske zveze borili proti hitlerjevski Nemčiji in ki tudi danes nasprotujejo porajanju revanšizma in militarizma v Zahodni Nemčiji, je rečeno v noli, ki jo je vlada Sovjetske zveze poslala vladi Združenih držav Amerike. Podobno noto so izročili tudi Veliki Britaniji in Franciji.

LONDON. — Britanija in Francija sta podpisali sporazum o sodelovanju pri gradnji pomorskega letala, ki bo dvakrat hitreje od zvoka. Sporazum sta podpisala britanski minister za letalstvo Amery in francoski veleposlanik v Londonu Courcel. To letalo bo lahko preletelo 100 potnikov preko Atlantika v manj kot štirih urah. Stroške za gradnjo letala bodo v enaki meri nosile britanske in francoske družbe.

NEW YORK. — Ameriško štirimotorno pomorsko letalo „DC-7“ se je zrušilo na newyorško letališče. Po prvih podatkih je pri nesreči izgubilo življenje 25 od 50 potnikov, kolikor jih je bilo v letalu.

HANNOVER. — Bivši SS-ovski narednik Oskar Wallke je bil obsojen na osem let prisilnega dela zaradi sodelovanja pri umoru štirih Židov med zadnjo svetovno vojno. Wallke, ki ima danes 52 let, je bil spoznan za krivega, da je spremljal tri židovske transporte iz nekega koncentracijskega taborišča v taborišče Lvov na Poljskem, kjer so Žide uničevali. Ostale točke obtožnice, na osnovi katerih naj bi bil odgovoren tudi za pokol okrog 1000 nacističnih žrtev, so mu bile črtane zaradi pomanjkanja dokazov.

LONDON. — Angleška revija „Medical Journal“ je objavila članek, v katerem dr. George Watson zatrjuje, da „ancoloxina“, poseben preparat proti slabosti, lahko povzroči rojstvo deformiranih otrok. To potrjuje, pravi, vrsta poskusov, ki jih je bil on sam opravil. Od 29 žensk, ki so med nosečnostjo zauzele kakršno koli sredstvo proti slabosti in so potem rodile mrtve ali deformirane otroke, jih je deset jemalo „ancoloxino“, ki med drugim vsebuje meclozin, torej preparat, katerega prodaja je bila prepovedana v mnogih deželah. Tvrdis, ki to sredstvo proizvajajo, je proti omenjenim trditvam odločno protestirala.

BERLIN. — Stalna komisija SEV za standardizacijo je na svojem tridnevem zasedanju v Berlinu sprejela več priporočil državam članic za ustanovitev enotnih nacionalnih standardov v strojegradnji in toplicah. To odločitev v Berlinu tolmačijo kot nadaljnji korak k splošni delitvi dela v okviru reorganizacije za skupno pomoč in razvoj. Stalna komisija SEV za standardizacijo je sprejela tudi plan za naslednje leto.

KAIRO. — Ameriški minister za trgovino Hodges je ob svojem obisku v ZAR izjavil, naj bi njegov obisk in razgovori z egiptovskimi funkcionarji spodbudili trgovinsko izmenjavo med ZDA in ZAR. Dodal je, da se bo s funkcionarji ZAR razgovarjal tudi o možnosti, da se povečajo ameriške investicije v realizaciji plana industrializacije ZAR, kakor tudi, da se pomnože turistični obiski Američanov.

LONDON. — Prejtnji petek je slavil Winston Churchill svoj 88. rojstni dan. Bivši ministrski predsednik, ki se še vedno zdravi zaradi preloma stegnice ob padcu v Montecarlulansko pomlad, je rojstni dan prebil v družinskem krogu.

BALTIMORE. — Generalni sekretar Združenih narodov U Tanj je izjavil, da sta ZDA in ZSSR dosegli sporazum o „nekaterih osnovnih vprašanjih“ kubanske krize. U Tanj je govoril na univerzi „John Hopkins“ v Baltimoreu in izjavil, da si nekateri ljudje lahko žele „popolnejše in obsejnejše rešitve kubanske krize, vendar pa vsaj za sedaj lahko sprejmemo tudi rešitve, ki niso dosegle dokončnosti.“

ZENEVA. — Predsednika ženevske konference o razoročitvi, sovjetski delegat Carapkin in šef ameriške delegacije Arthur Dean, sta sklenila, da bodo na plenarnih sejah odbora obravnavali prepoved jedrskih poskusov. Carapkin in Dean sta povedala tudi vsak svoje mnenje o ženevskem predlogu o časovno omejeni prepovedi podzemeljskih eksplozij in ustanovitvi strokovnega znanstvenega odbora.

SARAJEVO. — V soboto ponoči so v Sarajevu žutili rahel potres, ki ga je sprejelo zamožke podzemeljsko bobnenje. Potres je bil krajeven in kratkotrajen.

PRAGA. — V torek se je začel XII. kongres KP ČSSR. Predsednik republike in prvi sekretar CK KP sta predložila poročila o delu partije in perspektivah nadaljnjega razvoja socialistične izgradnje v ČSSR. Na dnevnem redu je razprava o osnutku novega partijskega statuta.

BEOGRAD. — Jugoslovanski državljani, ki so v tujni v delovnem razmerju, bodo plačali od 1. januarja poseben prispevek za zdravstveno zaščito v tuji državi v višini 5 odstotkov razlike med dohodkom v tujni in dohodkom, ki bi ga imeli v Jugoslaviji.

RANGUN. — Burmanska delavska stranka in stranka prijateljev ljudstva sta se sporazumeli, da se zedinita v enotno stranko, ki se imenuje zedinjena delavska stranka Burme.

„Slovenski etnograf“

letnik XV — 1962

Na 288 straneh je izšla nova številka »Slovenskega etnografa«, namreč letnik XV — 1962, ki sta ga uredila medtem že pokojni Boris Orel in Milko Matičetov. Vsebinsko je tudi ta letnik zelo bogat, saj prinaša razprave in poročila z vseh številnih področij etnografije. Da omenimo le najvažnejša dela: Težnje v sodobni etnološki znanstveni teoriji (Slavko Kremenšek), Nekaj pogledov na družbenost starih Slovencev (France Goršič), Hlače v srednjeveški ljudski noši na Slovenskem (Angelos Baš), Kitarji in slamičarji v Dolu pri Libuljani (Janko Moder), Oskrba z vodo in oblike vodnjakov v Prekmurju (Vlasta Koren), Brezen in brezova voda (Ivan Grafenauer), O brezovi vodi na Notranjskem (Stane Suhadolnik), Slikanje ljudskih slik na steklo na Slovenskem (Gorazd Makarovič), Fantastični ptici s panjskih končnic (Emilijan Fanta), Novo o »naši« tradicijski lutki (Niko Kuret), Balada o maščevanju zapuščene ljubice (Zmaga Kumer), Problemi zapisovanja in metrike slovenskih ljudskih pesmi (Radoslav Hrovatin), Štrekljeva zapuščina in korespondenca s Francem Kramarjem (Milko Matičetov). Prav tako beremo poročila o delu Etnografskega muzeja v Ljubljani, o mednarodnem simpoziju za raziskavanje delavske pesmi v Liblicah pri Pragi ter o posvetovanju vzhodnoalpskih narodopiscev v retoromanski Švici.

V sestavku, ki je posvečen spomenu v zadnjem času umrlih sodelavcev, je govora o profesorju dr. Niku Županiču in profesorju dr. Božu Škerlju, katerima sta posvečena tudi posebna spominska članka, ter še posebej o ravnatelju ljubljanskega Etnografskega muzeja dr. Borisu Orlu, ustanovitelju in dolgoletnemu uredniku »Etnografskega vestnika«, kateremu bo posvečen prihodnji letnik imenovane publikacije.

Tudi Trst hoče imeti

mednarodni folklorni festival

V zadnjih letih je prišlo na svetu do prave poplave najrazličnejših festivalov in podobnih prireditev, ki na eni strani služijo namenom kulturno-umetniške dejavnosti, na drugi strani pa predstavljajo veliko privlačnost za tujce in tako zlasti v poletni sezoni prispevajo k porastu tujkega prometa.

Poleg številnih velikih mest in manjših krajev širom sveta se zdaj tudi Trst prizadeva, da bi z organizacijo mednarodnega folklornega festivala pritegnil pozornost nase. Že v lanskem letu so na tržaškem gradu imeli posebne operetne prireditve, ki so dosegle lep uspeh, zato namerava tržaška letoviščarska in turistična ustanova tudi prihodnje leto prevzeti organizacijo »Tržaškega operetnega poletja«. Toda še večjo atrakcijo pričakujejo merodajni od mednarodnega folklornega festivala, v okviru katerega bi na grajskem dvorišču nastopile najbolj znane in karakteristične folklorne skupine Evrope in morda iz prekomorskih dežel.

Kapitalne družbe in inozemski kapital v avstrijskem gospodarstvu

Velike nemške firme Siemens, AEG in Osram so na avstrijski elektroindustriji močno udeležene. Tako poseduje Siemens 60% kapitala od Wiener Kabel- und Metallwerke AG, AEG Berlin pa je leta 1959 ustanovila AEG-Austria Ges. m. b. H., na kateri je udeležena s 60%, medtem ko poseduje ostalih 40% kapitala bančna hiša Krenschker & Co v Grazu. Osram Ges. m. b. H. Wien pripada koncernu Osram Ges. m. b. H. München, katere kapital si po drugi strani delijo Siemens & Halske AG Berlin-München, AEG Allgem. Elektrizität Gesellschaft Berlin in General Electric Co. New York.

Luksemburški koncern ARBED je z večino udeležen na Felten & Guilleaume AG in je neomejen lastnik Pohlig Seilbahn- und Förderungsanlagen AG Wien. V inozemski posesti ali pod njenim vplivom so še Österr. Brown-Boveri Werke AG (Švica), Standard Telephone- und Telegraphen AG Czeija, Nissl & Co. (ZDA), »Watt« Glühlampen-Elektrizitäts-AG C. P., Goerz-Elektr.-AG, OFA-Akkumulatoren Ges. m. b. H., Norma Ges. m. b. H., Elektro-Diesel

Handels-AG s svojimi družbami in Sprecher & Schuh Ges. m. b. H.

Akcije »Ariadne« Draht- und Kabelwerke AG so v posesti konzorcija, ki mu pripadajo Felten & Guilleaume AG, Österr. Bauknecht-Handels-Ges. m. b. H., Kabel- und Drahtwerke AG Joh. Peng, Thörl. To podjetje si torej delita domači in inozemski privatni kapital. V avstrijskih privatnih rokah sta še dve pomembni družbi in sicer Schrack-Elektrizitäts-AG in Kapsch AG.

4. Industrija nafte

Na področju proizvodnje in predelave nafte obstajajo poleg podružbljene Österr. Mineralölverwaltungs-AG še družbe velikih inozemskih koncernov. Tako sodi Mobil Oil Austria AG k ameriški Socony-Mobil Oil Comp. Inc., medtem ko je Shell-Austria AG last holandsko-britanskega Shell-koncerna. Na akcijski družbi RAG, in Österr. Mineralölwerke Ges. m. b. H. si delita lastništvo Socony-Mobil in Shell-koncern.

Še bolj kot na industriji nafte je

Othmar Rudan: Carl Josef von Bertalan

Po reprezentativni publikaciji na žalost v najlepših letih umrlega mladega Helmarja Rudana in njegovega očeta Othmarja Rudana »Das Stadttheater in Klagenfurt« (Mestno gledališče v Celovcu), ki je izšla ob petdesetletnici sedanje stavbe celovškega gledališča ter vzbudila med ljubitelji celovškega teatra veliko pozornost, je napisal vodja kulturnega oddelka koroške deželne vlade dvorni svetnik dr. Othmar Rudan novo zanimivo knjigo iz zgodovine celovškega mestnega gledališča »Carl Josef von Bertalan — Der erste Direktor des Stadttheaters Klagenfurt 1868—1874.«

Kot nedvomno najboljši poznavalec zgodovine celovškega gledališča je avtor poklican, da pokaže lik in sliko zanimive osebnosti Carla J. v. Bertalana v vsej barvitosti osebnih okolnosti in z vsem ozadjem prilik tedanjega časa. Iz temeljite, zgodovinsko fundirane biografije prvega direktorja celovškega mestnega gledališča izvemo, da je gledališče prešlo iz lastništva dežele v last mesta šele s pogodbo z dne 16. septembra 1868, ki sta jo podpisala tedanji deželni glavar Anton grof Goes in takratni celovški župan Leopold Nagel. »Ko je tedaj deželni glavar Goes podpisal dokument, je vedel, da je bilo s tem deželi odvzetih mnogo skrbi za teater in da so le-te prešle na mesto. Tudi župan je podpisal, toda tega še ni vedel« — pripominja k tem dogodkom avtor knjige, ki iz svoje prakse pač ve, da se do danes v tem pogledu ni mnogo spremenilo.

Ta pripomba pa je tudi uvod v težkoče in skrbi s katerimi se je moral ves čas svojega intendantstva v Celovcu boriti Carl J. v. Bertalan. Mimo gospodarskih težkoč, ker je moral po pogodbi popolnoma sam vzdrževati to kulturno ustanovo, opisuje avtor zlasti tudi težave, ki jih je imel ravnatelj gledališča v tedanji celovški atmosferi. Kot človek teatra ni širok, svetovljansko odprt in modernim tokovom tedanjega časa privržen je že prvi celovški direktor nallet na brezobzirno kritiko Karla Prölla, ki je kot urednik najprej »Klagenfurter Zeitung« in pozneje »Freie Stimmen« skoraj popolnoma obvladal javno mnenje v smislu zahtev in programa »Nemške stranke« (Deutsche Partei), ki je sicer trdila, da prizna ustavo, je pa hkrati stremela za spremembo ustave v smeri, ki zagotavlja Nemcem v Avstriji položaj, ki jim gre po zgodovini in kulturi... Treba je dokazati, da je Koroška v resnici trdnjava liberalizma in nemškega mišljenja, da se v tej

Slovinci v Italiji

obveščajo italijansko javnost

Pred dnevi je v Trstu izšla prva številka informacijskega biltena Slovencev v Italiji, ki bo pod naslovom »Bollettino d'informazione degli Sloveni in Italia« izhajal v italijanščini dvakrat na mesec. Namen tega biltena — kot je rečeno v uvodu uredništva — je obveščati italijanski tisk o tem, kaj hočejo in zahtevajo pripadniki slovenske etnične manjšine v Italiji, to je v tržaški, goriški in videmski pokrajini. Bilten bo objavljaj vse zahteve strank in političnih gibanj, kulturnih organizacij in gospodarskih ustanov, v katerih delujejo in katerim pripadajo člani slovenske etnične skupine, kakor tudi vesti o pomembnejših dogodkih v javnem življenju Slovencev, ki so doslej bile premalo znane italijanski javnosti.

V prvi vrsti pa uredništvo biltena, katerega odgovorni urednik je znani slovenski kulturni delavec prof. dr. Andrej Budal, iz-

„Rigoletto“ v ljubljanski Operi

Zadnja sobota je bila v ljubljanski Operi premiera priljubljene Verdijeve opere »Rigoletto«, ki so jo pripravili dirigenti Bogo Leskovic, režiser Drago Fister, scenograf Dorian Sokolič, kostumograf Alenka Bartolova, koreograf Metod Jeras in zborovodja Jože Hanc. V glavnih vlogah nastopajo skoroda vsi znani solisti ljubljanske Opere, kot so France Langus in Samo Smerkolj, Sonja Hočvarjeva in Nada Vidmarjeva, Rajko Koritnik, Ladko Korotec in Friderik Lupša, Boža Glavakova in Vera Klemenškova, Zdravko Kovač in Danilo Merlak, Vladimir Dolničar in Anton Prus, Drago Čuden in Gasper Dermola, Ivo Anžlovar, Manja Mlejnikova, Vanda Zihrelva in Vladimir Dolničar.

raza prepričanje, da bo na ta način lahko prispevalo k realizaciji pravic slovenske etnične skupine, ki jih jamči republiška ustava, temveč tudi k sožitju in k medsebojnemu razumevanju med obema narodoma, ki že stoletja živita na tem ozemlju.

Skrb Jugoslavije za manjšine:

172 učnih knjig za manjšinske šole

bo prihodnje leto izšlo že samo v Vojvodini

O skrbi jugoslovanske ljudske oblasti za narodne manjšine smo v našem listu že večkrat poročali in navajali številna dejstva, ki kažejo, da manjšine v Jugoslaviji pač niso enakopravne le po besedah marveč po dejanjih. V današnji številki objavljamo na primer tudi izjave visokih predstavnikov LR Slovenije v zvezi s predosnutkom nove slovenske in jugoslovanske ustave s posebnim poudarkom na vprašanju manjšin in mednarodnih odnosov. Tukaj pa hočemo navesti še nadaljnje dejstvo o skrbi za manjšine.

Samo v avtonomni pokrajini Vojvodini bodo v prihodnjem letu natisnili 172 različnih učnih knjig za učence manjšinskih šol; skupna naklada teh učbenikov bo znašala 400.000 izvodov. Od tega najobsežnejšega programa po vojni bo okrog 100 učbenikov namenjenih učencem višjih razredov manjšinskih osnovnih šol, 30 učnih knjig pa dijakom na gimnazijah. Za osnovnošolce pripravljajo tudi poseben priručnik »Otrok na ulici in na poti«, v kratkem pa bodo izdelane tudi gramofonske plošče za učenje srbohrvaščine v nižjih razredih manjšinskih osnovnih šol.

Ob takih podatkih bi bila vsekakor zanimiva primerjava s stanjem pri nas v Avstriji, ki bi gotovo pokazala, da skrb za manjšine v naši državi žal ni tako zadovoljiva kot v sosedni Jugoslaviji, predvsem pa ne tako širokogrudna, kot bi nekateri radi dokazovali!

Te dni je v Skopju izšla prva številka nove revije v žiptarskem jeziku za književnost ter družbeno in politično znanost. Novi mesečnik žiptarske manjšine ima naslov »Jehona« (Odmev), redakcijo pa vodi žiptarski književnik in dosedanji glavni urednik »Flake e vlaznimi« Murteza Peza.

Objava

Prvo tromesečje zaključimo letos 15. decembra. Dijaki dobijo 14. decembra »Solska poročila«. V soboto 15. decembra je na Državni realni gimnaziji in gimnaziji za Slovence »Dan staršev«. V času od 13. do 16. ure dobijo starši pri vseh profesorjih pojasnila glede učenja in vedenja dijakov v šolskih prostorih, Lerchenfeldgasse 22, 2. nadstropje.

V soboto, 15. decembra dopoldne pa je v Modri dvorani Doma glasbe občni zbor Združenja staršev. Začetek točno ob deseti uri. Ker so na dnevnem redu važne zadeve naše šole, so vsi starši naprošeni, da se občnega zbora zanesljivo udeležijo.

Ravnateljstvo
Državne realne gimnazije in gimnazije
za Slovence

deželi temu prepričanju da tembolj energično duška, čim manj povoljno se razvijajo časovne prilike.

Energičnim izrazom tega duška je bil svetovljanski Carl J. Bertalan tako izpostavljen, da ga je polagoma minilo veselje ostati v Celovcu, čeprav si je zadnja leta spet pridobil simpatije publike in tiska.

Jasno, da se knjiga mimo teh osebnih doživetij prvega direktorja celovškega gledališča bavi zlasti z njegovim delom, ki je bilo vsestransko, bogato in na visoki ravni. Vse to prikazuje večji avtor zelo dojemljivo in s preudarno omejitvijo na bistvene pojave, tako da je delo tehten doprinos k zgodovini celovškega mestnega gledališča. Knjiga obsega 47 strani, je okusno vezana in opremljena z mnogimi ilustracijami; izšla je kot XXVI. zvezek koroških muzejskih publikacij.

Pri Donau-Chemie AG poseduje 45% akcijske Creditanstalt, ostale akcije pa si delita družina Kahane Wien-London (Montana AG) in francoska Nogubil S. a. r. l., ki je v posesti francoskega koncerna kemične industrije No-Bel-Bozel. Drugi pomemben industrijski angažma Creditanstalt je Semperit AG, od katere poseduje večino akcijske. S 70% kapitala je udeležena na Steirische Chemie AG. Na teh podjetjih posedujeta preostale akcije dve privatni družini. Po 20% pa je Creditanstalt udeležena na kapitalu Halvic-Kunststoffwerke Ges. m. b. H. in na Chemia Ges. m. b. H. Poleg nje je na teh dveh podjetjih udeležen še nemški, švicarski, angleški in belgijski kapital.

Creditinstitut je udeležen le na enem podjetju kemične industrije. Poseduje nad 50% akcijske na Treibacher Chemische Werke AG, 25% akcijske pripada družini Auer Welsbach, preostale akcije pa so razdeljene kot »ljudske akcije«.

Se manjši je udeležba Länderbank na kemični industriji, saj poseduje le majhen del akcijske pri Solo Industrien AG, ki je drugače večinska last družine Hornberg.

(Nadaljevanje)

7 inozemski kapital udeležen na trgovini z njo in izdelkov iz nje. Tu obstoja poleg podružbljenih družb Orop AG in Martha Ges. m. b. H. še 7 pomembnejših družb, ki so inozemska last. To pa so BP - Benzin und Petroleum AG, Esso (Standard) Austria AG, AGIP AG, PAM Austria Mineralölhandels Ges. m. b. H., BV ARAL AG, Castrol Austria Ges. m. b. H. in Montan-Union AG.

5. Industrija gradbenega materiala, stekla in keramike

Tu so podružbljena naslednja podjetja: Vereinigte Baustoffwerke AG in Wiener Porzellanmanufaktur Augarten, katerih lastnik je občina Dunaj, ter Mitterberger Glashütten Ges. m. b. H., ki si jo delita dežela Salzburg in mesto Bischofshofen.

Ena največjih steklarn, Erste österr. Maschinenglasindustrie AG, je večinska posest nemških družb Deutsche Tafelglas AG, katerih akcije pa so po drugi strani v rokah francoskih družb. Tudi L. Kraft Dinns- und Chamottewerke Ges. m. b. H. je nemško podjetje, dočim je Wiener Ziegelwerke AG argentinska lastnina.

Najpomembnejša družba s tega področja je Perlmoozer Zementwerke AG s svojima sestrskima družbama Vorarlberger Zementwerke AG in

Ziegelindustrie AG. Kapital Perlmoozer je do 40% v rokah Länderbank, preostale akcije pa si delita Financiere AG in bančna hiša Schoeller & Co. Creditanstalt ima večino akcijske od Wienerberger Ziegelfabriks-u. Baugesellschaft ter Stölzle AG, dočim ima pri ÖSPAG (Österr. Sanitär-, Keramik- und Porzellan AG) 40% akcijske. Ostalih 60% je v ameriški posesti. Tretja podružbljena banka Creditinstitut je vplivno udeležena na Korksteinfabrik AG, graška privatna bančna hiša Krenschker & Co. pa je takorekoč neomejen lastnik Moosbrunner Glasfabriks-AG. Med večjimi industrijskimi družbami s tega področja so Österr. Kaolin- und Montanindustrie AG, Oberglas Glasfabriken A. Körlitz OHG in Salzburger Cristallglas Ges. m. b. H. avstrijska privatna posest.

6. Kemična industrija

V kemični industriji je podružbljeno le eno podjetje in sicer tovarne dušika v Linzu. To podjetje poseduje tudi 40% akcijske leta 1958 ustanovljene Danubia Petrochemie AG. 20% akcijske družbe je v posesti republike, 40% pa jih poseduje italijanski koncern rudarstva in kemične industrije Montecani SA v Milanu.

Vabilo

na jubilejni letni občni zbor

Hranilnice in posojilnice Šmarjeta v Rožu, registrirana zadruga z neomejenim jamstvom, ki bo v soboto, dne 8. decembra 1962 ob 10.30 uri pri Kramarju v Šmarjeti.

Dnevni red

1. Otvoritev, pozdrav in ugotovitev sklepčnosti.
2. Izvolitev zapisnikarja in dveh overovalcev.
3. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
4. Poročilo upravnega odbora.
5. Poročilo nadzornega odbora.
6. Čitanje revizijskega poročila.
7. Pregled in odobritev letnih računov za 1961.
8. Razrešnica upravnemu in nadzornemu odboru.
9. Volitev upravnega odbora.
10. Volitev nadzornega odbora.
11. Proslava 50. obletnice ustanovitve za druge.
12. Počastitev zadnjega živečega ustanovnega člana.
13. Slučajnosti.

V slučaju nesklepčnosti se ob upoštevanju določb o roku razglašajo skliče z istim dnevnim redom drugi občni zbor, ki je sklepčen pri vsakem številu zastopanih članov (§ 31 pravil).

Vse zadrušnike še posebej obveščamo, da bo ob 9.30 uri v farni cerkvi v Šmarjeti sveta maša za vse umrle zadrušnike.

Po občnem zboru bo skupno kosilo vseh došlih članov, h kateremu pravtako iskreno vabita

upravni in nadzorni odbor

Vabilo

na redni letni občni zbor Hranilnice in posojilnice št. Janž v Rožu, registrirane zadruga z neomejenim jamstvom, ki bo v nedeljo, dne 9. decembra 1962 ob 15.00 uri popoldne v Zadrugnem domu v št. Janžu v Rožu.

Dnevni red

1. Otvoritev, pozdrav in ugotovitev sklepčnosti.
2. Izvolitev zapisnikarja in dveh overovalcev.
3. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
4. Poročilo upravnega odbora.
5. Poročilo nadzornega odbora.
6. Pregled in odobritev računskega zaključka za leto 1961.
7. Čitanje revizijskega poročila.
8. Volitev nadzornega odbora.
9. Proslava 70. obletnice ustanovitve za druge.
10. Slučajnosti.

V slučaju nesklepčnosti se ob upoštevanju določb o roku razglašajo skliče z istim dnevnim redom drugi občni zbor, ki je sklepčen pri vsakem številu zastopanih članov.

K obilni udeležbi vabi

upravni odbor

Na Prevaljah je umrla naša rojakinja

Pred nedavnim je na Prevaljah umrla učiteljica Nežka Lebičeva, roj. Linhart. Pokojna izhaja iz družine Linhartovih v Zgornjih Libučah pri Pliberku. Že kot mlada študentka je ob vsakih počitnicah vedno našla pot med društvenike pliberškega slovenskega prosvetnega društva in pri mnogih prireditvah sodelovala z velikim idealizmom. Linhartovi so bili vedno pripravljene s svojo prirojeno nadarjenostjo sodelovati med domačimi pevci in igralci.

Po plebiscitu je Nežka nastopila službo učiteljice na Prevaljah. Posredovanje znanja mladini in vzgoja mladih src v značaju in koristne člane družbe je bila vsebina njene požrtvovalne dejavnosti vse do upokojitve. Tudi poročila je stanovskega tovariša, učitelja Ivana Lebiča, s katerim sta v vzorni harmoniji izpopolnjevala eden drugega ter vzgledno vzgajala tudi svoje otroke.

Velika udeležba žalnih goslov na pogrebni svečanosti Nežke Lebičeve je bila zgovorno izpričevala, kako je bila pokojna učiteljica spoštovana in cenjena pri vseh, ki so jo poznali. Žaljuočim svojim izrekamo naše srčno sožalje.

Počastenje zaslužnih trgovcev

Zbornica za obrtno gospodarstvo, oddelek za trgovno, je v okviru lepe slavnosti počastila v velikovškem okraju naslednje trgovce za njihovo 25-letno samostojno poklicno dejavnost: Josefa Primiga, Grebinj; Franca Krauta, Pliberk; Johana Gorenzla, Vovbre; Ignaca Hraštniga, Grebinj; Mathiasa Napetschniga, Vovbrska gora; Rudolfa Pribasniga, Velkovec, in Ernsta Zenkla, Globasnica.

Prometne nesreče spet naraščajo

Novi strogi cestno-prometni predpisi so dali upanje, da bo smrt na cestah zahtevala manj žrtev ter da bo padlo tudi število vsakovrstnih telesnih poškodb udeležencev prometa. Leta 1961 je kazala tendenca, da je z novimi predpisi zares uspelo omejiti nesreče na cestah. Ugotovili so manj prometnih nesreč kot v letih poprej. Takšna je bila podoba tudi v prvem polletju letos, kar pripisujejo tudi slabemu vremenu v pomladnih mesecih in še v prvem času v poletju in s tem pogojno tudi redkejšemu motoriziranemu prometu.

Toda že do konca meseca oktobra letos registrirajo pretresljivo krvavo bilanco cestnega prometa. Statistika pove, da je bilo v teh desetih mesecih letošnjega leta na avstrijskih cestah skupno več prometnih nesreč, kot vse leto 1961. Na Koroškem je bilo do začetka novembra 3955 oseb poškodovanih pri motoriziranem prometu, pa tudi v ostalih zveznih deželah je narasla številka prometnih poškodovancev.

Nekateri menijo, da je naraščanje prometnih nesreč pripisati vedno večjemu številu motornih vozil v prometu. Strokovnjaki pa trdijo, da je v velikih mestih, kjer vozijo

motorna vozila na gosto, manj prometnih nesreč že zaradi tega, ker gosta vrsta vozil vozače naravnost sili, da vozijo počasneje in previdneje. Na prostih cestah vozijo z brzino, kolikor je le da duša motorja. Razen tega pa so še vedno pogosti vzroki nesreč predvsem neprevidno in v največ primerih nepotrebno prehitavanje ter vedno in vedno tudi alkohol za volanom.

Tehniška služba pa ugotavlja tudi vedno več in večje okvare in pomanjkljivosti pri stanju motornih vozil. Stanje vozil se je v primeri s prejšnjim letom poslabšalo. Dočim so lani ocenili pri preiskavi avtomobilov le vsako sedmo okvaro kot največjo pomanjkljivost, so morali letos oceniti že vsako peto okvaro kot največjo pomanjkljivost. Avtomobili postajajo stari ter so obrabljeni, vsakdo si ne more vsak čas nabaviti novega vozila in pravijo tudi, da je vzrok pomanjkljivostim, ki jih ugotavljajo, v veliki meri tudi tehnično neznanje vozačev, ker vedno več vozačev je, ki se v tehniki svojega vozila prav malo ali pa nič ne spoznajo. Razen tega kupujejo vedno bolj tudi avtomobile iz druge roke, že rabljena vozila, ter se preveč zanašajo na zagotovilo, da je vozilo ohranjeno v dobrem stanju.

Sele

Pred kratkim smo imeli v našem kraju veselo ženitovanjsko slavnost. Poročila sta se Vincenc Olip in Neži Oraže. Nevesta je preživela svoja mladostna leta pri Ravniku v Homeličah. Pred nekaj leti se je družina preselila v novo hišo, ki jo je pozidal nevestin oče po domače Kvadnikov Nuža z marljivostjo svojih rok. Ženin Ceni pa izhaja iz zelo poznane in spoštovane selske delavske družine Jožeta Olipa, p. d. Krištana v Freibachu. Z dobrim uspehom je obiskoval selsko »visoko šolo«. Skrbna starša sta Ceni omogočila, da se je izučil v zidarski stroki, kakor sta to omogočila tudi bratoma Gustelnu in Blažu.

Krištanovi fantje slovijo po vsej naši okolici kot zelo marljivi in vestni delavci. Gotovo je ta lepa lastnost dediščina po očetu, ki je vse svoje življenje garal v gozdovih pod Košuto. Pri vzgojnem delu sta stariša vsadila v srca svojih otrok globoko ljubezen do domače govorice in zvestobo slovenskemu ljudstvu. V dejanju so Krištanovi sinovi že večkrat pokazali, da so neustrašeni v borbi za naše življenjske pravice. Niso pozabili, kot so to na žalost storili nekateri drugi, da so očeta nacistični nasilniki odgnali pred dvajsetimi leti kot psa od doma in iztrgali iz družine ter ga vlačili po gestapovskih zaporih in koncentracijskih taboriščih brez drugega vzroka kakor edino zaradi tega, ker je bil poštenjak in značaj

ter ni mogel soglašati z nacističnimi melodami.

Prepričani smo in ne dvomimo, da bosta novoporočenca ostala zvesta vzgojnemu tradicijam, ki sta jih črpala od svojih roditeljev ter bosta v domačem duhu vzgajala tudi svoj naraščaj.

Ženitovanje je bilo v Trklovi gostilni na Šajdi, kjer so svatovske goste odlično zabavali naši godci iz Kofa. Bilo je domače in prijetno slavnost ob igranju priljubljenih slovenskih viž.

Mlademu paru srčno čestitamo in mu želimo srečno skupno življenjsko pot!

Slovensko prosvetno društvo „Rož“ v št. Jakobu

bo proslavilo 50-letnico igranja Miklove Zale v soboto, dne 8. decembra 1962, ob eni popoldne v Mestnem gledališču v Celovcu z zgodovinsko igro v štirih dejanjih in osmih slikah

„Miklova Zala“

(po Sketovi povesti dramaturgiral Jaka Špicar) Med odmori igrajo združeni tamburaški zbori.

Za praznike boste voščili prijateljem!

Božična in noveletna voščila vseh vrst dobite po zelo nizkih cenah v

knjigarni „Naša knjiga“, Celovec, Wulfengasse

Povprečna življenjska doba

Ljudsko štetje raziskava marsikaj ter med mnogim drugim ugotavlja tudi povprečno življenjsko dobo po starostnih skupinah in spolu. Ugotavljanju služi za podlago takoimeno umrljivostna tabela. Pred desetimi leti so ugotavljali pričakovano življenjsko dobo Avstrijca na podlagi umrljivostne tabele iz leta 1950 s primerjavo ljudskega štetja leta 1951. Na podlagi umrljivostne tabele iz leta 1960 pa ugotavljajo po rezultatu ljudskega štetja 1961, kakšna povprečna življenjska doba se mora pričakovati.

V »Statistische Nachrichten« od marca 1962 je objavljena tabela, ki ponazarja, na kakšno srednjo življenjsko dobo morejo računati avstrijski moški in ženski prebivalci različnih starostnih skupin.

Ta tabela pokaže: **Starostna skupina: 0 do pod 1 leto, za moške: 65,00 let, za ženske 70,98 let; 1—5, 67,01, 72,56; 5—10, 63,45, 68,94; 10—20, 58,65, 64,07; 20—30, 49,17, 54,22; 30—40, 40,08, 44,67; 40—50, 30,92, 35,22; 50—60, 22,17, 26,17; 60—70, 14,71, 17,65; 70—80, 8,80, 10,70.**

V prvem desetletju 20. stoletja je znašala pričakovana povprečna življenjska doba novorojenčka za fante nekaj manj in za dekleta

nekaj več kot 40 let. Do leta 1960 je pričakovana povprečna življenjska doba narasla za dekleta na skoraj 71 let, za fante pa na 65 let. Večje blagostanje, količinsko in kakovostno boljša prehrana, napredek v zdravstvu in higieni in ne nazadnje oskrba vsega prebivalstva z uzakonjenim bolniškim zavarovanjem, vse to daljša življenje Avstrijcev.

„Srebrna in „zlata“ nedelja odpravljeni

Tradicionalne »srebrne« in »zlate« nedelje letos ne bo več. Za trgovski svet bosta srebrna in zlata nedelja letos odpravljeni tudi na Koroškem. Ti dve nekdanji prodajni nedelji imajo razen na Predariškem v vseh ostalih zveznih deželah trgovine zaprte. Odredba o ukinitvi srebrne in zlate nedelje na Koroškem je nalerela na protest s strani trgovcev. Temu protestu nasproti je bilo zavzeto stališče, da so trgovine v mesecu decembru itak lahko vsako soboto celodnevno odprte in ima publika na ta način priložnost, da zadosti svojim kupnim potrebam.

Prof. dr. Pavlu Zablatniku

vse najboljše ob petem križu

Preprosta je zgodba njegovega življenja, slovensko preprosta, koroško delavniška: Rožan je, rojen na fretarski grudi Biljovsa — idilične vasice pri Zgornji vesci.

Tudi tu — kakor drugje po naših dolinah — so bile sanje o boljšem svetu, kakor so rojile po glavi malemu Pavleju, vse sončne, neskončno lepe, a kruh na mizi — kakor pri diburskem Plazovniku Vorančevem — ves ovseno trd in črn, ves — kako bi rekel — Bog da je bil na mizi.

Tudi tam so bile roke otrokom od dela predolge, rokavi suknjiča pa prekratki, ker ni bilo denarja za krojača...

Pa se je pretolkel po trdi poti odpovedovanja, se samorastniško prebil do dveh univerzitetnih diplom: do dubovniške in filozofske.

In ni počival in ne počiva. Ne kot duhovnik, ne kot narodopisec, ne kot učitelj jezikov. V Otmanjah daje fananom kot dušni pastir, v slovenski gimnaziji dijakom kot profesor, v svojem kabinetu pa, v družbi knjig in revij, daje znanosti — podobe svojega naroda.

In je zmeraj dobre volje. Zmeraj nasmejan. Zmeraj Rožan. Strpen in zadržan, kadar je ogenj v strehi narodnega doma. Pri roki in voljan, kadar je treba zagrabiti. Za delo zagrabiti. Kadar je treba dajati iz duhovne zakladnice — narodu.

Le-ta mu še ni odvečna fikcija, temveč naloga. Odgovorna naloga na tem koščku zemlje, kjer naj bi sosed bil sosedu uviden rojak, pa naj ju razlikuje jezik ali karkoli že.

Kaj bi mu človek rekel ob njegovih petih križih — Bog daj zdravja za nadaljnje delo!

In še kak verz, da ga dè pod lupo — če so stopice v redu, rima prav gotovo ni:

Gube pa na čelu tvojem
križem še tako spleten
so le brazde, ki jih orje
misel čista — ta ne vene...

P. A.

Bistrica v Rožu

V vasi Polana, ki leži blizu Drave, je postalo živahno gibanje. Dravska elektrifikacijska družba bo zajezila Dravo, kakor je bilo podobno storjeno tudi pri gradnji elektrarne v Kazazah. Sredi Drave so zasidrane ladje, pontoni, kakršne imajo pionirji. Vrtajo v globino, da doženejo, kakšna zemeljska tvorba obstoja pod vodo, kar raziskujejo tudi drugod v okolici.

Od Polane do Drave pa je ogromen goseničar pokazal svojo zmogljivost. Z njim so zorali možnost za novo cesto, ki bo 8 metrov široka, asfaltirana in izpeljana od železniške postaje po polju vzhodno od Polane do Drave, da bo elektrifikacijska družba mogla dovažati potrebno gradivo za gradnjo mostu čez Dravo. Od postaje bo tudi zgrajena cesta proti vzhodu in pred železniškim prehodom povezana z rožansko cesto. Z goseničarjem so izravnali tudi prostor ob Dravi, kjer že postavljajo barake za bivališča delavcev, ki bodo vso zimo zaposleni pri gradnji mostu. Kakor kaže, bodo že v kratkem začeli z delom. Potok pa, ki teče skozi Polano, bodo pomladi izpeljali pod vasio in se bo izlival v hudo-urnik Bistrica. To so nekako prve priprave za veliki gradbeni načrt nove elektrarne.

VABILO

Godbeno-pevska skupina „Pavle Kernjak“ nastopi dne 26. 12. 1962 (Štefanovo) ob 14.00 uri v kulturno-prosvetni dvorani v št. Ilju ob Dravi z novim pestrim glasbenim sporedom.

Na sporedu: Lepe narodne pesmi, moderne popevke (šlagerji) ter Avsenikove in druge skladbe. Razen tega nastopijo tudi domači igralci.

Vsem, ki jim je naša kulturna dejavnost po vaseh pri srcu, kličemo: Na svidenjel!

KOLENDAR

Petek, 7. december: Ambrozij
Sobota, 8. december: Br. s. D. M.
Nedelja, 9. december: Valerija
Ponedeljek, 10. december: Judita
Torek, 11. december: Damaz
Sreda, 12. december: Maksencij
Četrtek, 13. december: Lucija

CIVILIZACIJA IN BOLEZNI

Rakasta obolenja in srčne bolezni, ki neprestano rastejo, so v posredni zvezi z življenjem in navadami sodobnega človeka in so posledica civilizacije

Sodobni medicini se je posrečilo, da je z izboljšanimi higienskimi in antibakteriološkimi metodami zmanjšala smrtnost dojenčkov in zmanjšala število žrtev kužnih bolezni, tega strašnega biča naših prednikov. Istočasno pa so se pojavile v začetku našega stoletja nove bolezni, povzročitelji smrti, ki so posredno ali neposredno posledica naše civilizacije. Ljudje so o teh pojavih premalo orientirani, ker preredi naglašamo pozitivne strani civilizacije, a radi pozabljamo njene senčne strani. Tako je n. pr. s podaljšanjem življenja, statistično je dokazano, da smrtnost visoko civiliziranih narodov stalno pada, medtem ko bolehnost v primeru s primitivnimi narodi nevarno narašča. Celo med osebami srednjih let najdemo danes le malo popolnoma zdravih.

V tem oziru je zanimiv tako imenovani peckhamski poskus iz leta 1926, ki so ga iz-

vedli v predmestju Londona in ki je dal senzacionalne rezultate. Statistično so obdelali nekoliko tisoč oseb raznih starosti, poklicev in spolov in našli samo 14% moških in 14% žen zdravih. Neka druga statistika je našla 16% zdravih, 63% na pol zdravih in 21% bolnih oseb.

Pravi paradoks je, da je sodobna medicina zmanjšala trajanje akutnih bolezni, medtem ko kronične bolezni stalno naraščajo in jim medicina ne more prav do živlega. Semkaj spadajo predvsem rakaste bolezni, bolezni ožilja in krvnega obtoka. Posebno alarmantno je število obolenj na raku pri otrocih. Medtem ko je na začetku našega stoletja rak ogrožal v prvi vrsti starejše osebe, je danes v ZDA glavni vzrok smrti otrok med tremi in štirinajstimi leti starosti. Strokovnjaki so mišljenja, da se je povečala dispozicija otrok za rakaste bolezni s tem, da so zaježili otroške vročinske bolezni.

Kar pa se tiče vzroka smrti prebivalstva na splošno, ni več na prvem mestu tuberkuloza ali rak, temveč bolezni srca, ožilja in krvnega obtoka. V Zahodni Nemčiji odpade n. pr. danes 28% smrtnih primerov na bolezni srca in samo 18% na raka. Še huje je v ZDA, kjer umre vsak šest človek zaradi srčne bolezni. Tam je skleroza arterij do 75% pogostejša kot v Evropi.

To je dalo povod, da so začeli iskati vzrok tega pojava. Našli niso samo enega, temveč več vzrokov, ki pa so vsi v zvezi z navadami sodobnega človeka in ki so posledica civilizacije.

Ze davno je bilo znano, da motnjam v celicah in tkivu sledi degeneracija sten ožilja in njegovo poopnenje. Prve motnje začenjajo torej v življenju srca v zvezi z vegetativnim živčnim in hormonalnim sistemom. Ako pomislimo, kako naglo in natančno reagira srce na vsako najmanjšo spremembo, razpoloženja, bomo razumeli, da vpliva zadovoljnost, veselje, urejeno življenje in mir povoljno na življenjske procese srca, a nepovoljno strah, razburjenje, skrb in nezadovoljnost. Ti negativni pojavi vodijo končno do nepopravljive degeneracije ožilja in do srčnih bolezni.

Dokazano je, da sodobnega človeka ne uničuje toliko naporno delo kakor pa duševna

neuravnovešenost. V globini duše sodobnega človeka prepotogijo preži strah, misel o nesmiselnosti življenja in obup. Posledica takega stanja so vse pogostejše srčne bolezni.

Ako se vprašamo, kakšno vlogo igra prehrana v zvezi s srčnimi boleznimi, pridemo do alarmantne ugotovitve, da je visoki standard in način prehrane glavni krivec te bolezni. V ZDA znašajo maščobe v prehrani 40% vseh kalorij, v Italiji 20%, a na Japonskem manj ko 10%. In posledica? Smrtni primeri zaradi koronarne skleroze v navedenih državah, izraženi v številkah, so 790:290:180. Ta visoka številka za ZDA nas ne bo začudila, če pomislimo, da v tamošnji prehrani zraven obilice maščob igra veliko vlogo še obilica mesa, mlečnih proizvodov in sladkorja. Medtem ko krijejo Japonci 78% kalorij z rastlinsko hrano, znaša ta odstotek pri Američanih 32.

Pri tem ne igra vlogo rasa, temveč razlika v življenjskem standardu. Japonci umirajo v Los Angelesu zaradi skleroze v enakem odstotku kakor Američani. Isto velja za Italijane v Bostonu. Eni in drugi so se prilagodili ameriškemu standardu, pa nosijo tudi njegove posledice.

Sodobna medicina polaga veliko važnost na snovi, slične maščobam, tako imenovanim holesterolom, ki so v naši krvi in so ogledalo obilice maščob v naši prehrani. Japonci, ki se hranijo na Japonskem predvsem z rižem, imajo v svoji domovini 160 mg % holesterola, medtem ko ga imajo na Havajih 225, a v Kaliforniji 25 mg %, enako kakor Američani.

Moderna fiziologija podčrtava važnost različnih maščob. Pokazalo se je namreč, da »maščoba« z ozirom na zdravje ne pomeni vselej isto. Osebam, ki jim preti rak ali pa skleroza ožilja, zdravniki odsvetujejo preobilno uporabo maščob iz nasičenih tolskih kislin (svinjska mast, maslo in olivno olje), a priporočajo maščobe iz visokonenasitih tolskih kislin, predvsem olja iz sončnic, in to v prirodnem tekočem stanju, a ne v trdem stanju (margarina). Poskusi so pokazali, da ostane odstotek holesterola v krvi nizek v primeru porabe visokonenasitih maščob, dasiravno je hrana masna, v nasprotnem primeru pa se poveča do nevarne višine.

Ako želimo sami sebi dobro, bomo zmanjšali količino hrane, spremenili njeno vsebino in se izogibali nepotrebnim razburjanjem. Na ta način bomo dosegli, da se zmanjša količina holesterola v naši krvi, da se zmanjša krvni pritisk in naša telesna teža.

Kar se tiče kajenja, je dokazano, da kajenje ne pospešuje samo raka, temveč ogroža tudi srce. Ameriške statistike so pokazale, da so smrtni primeri zaradi srčnih bolezni pri kadilcih za 70% večji kot pri nekadilcih, pri strastnih kadilcih pa celo do 140%.

Velik odstotek smrtnih primerov zaradi srčnih bolezni v ZDA pa še vedno ni bil dovolj razjasnjen. Tudi v Evropi je življenjski standard v nekaterih državah visok, tako n. pr. v Holandiji, Švici, na Švedskem in v Nemčiji, vendar je tam odstotek smrtnih primerov zaradi srčnih bolezni mnogo manjši. Pokazalo se je, da je pomanjkanje gibanja pri Američanih glavni krivec visoke smrtnosti zaradi srca. Američan pozna samo svoj avto in ne

stori skoraj nobenega koraka. Delavcu v tovarni odvzema stroj vsako delo mišic. Tako pridemo do nesorazmerno bogate hrane in pomanjkanja delovanja mišic, kar je pogubno za srce.

Ze pred štiridesetimi leti je opozoril Rudolf Steiner, ustanovitelj antropozofije, na škodo, ki jo trpi srce, ko se vozimo v avtomobilu in ostanemo sami popolnoma pasivni. Poskusi, ki so jih izvedli v Londonu, so pokazali, da je srce sprevodnika avtobusa manj trpelo kot srce potnika, ki je mirno sedel na svojem mestu, medtem ko je bil sprevodnik vedno na nogah in tekal po stopnicah gor in dol. To nas ni treba čuditi, ker je dokazano, da napor teslu ne škodi, dokler ostane v fizioloških mejah, temveč mu samo koristi. Srcu je potrebna dejavnost, najsi bodo to sprehodi ali izleti, delo v hiši, na polju ali v obrti.

Američani gledajo z zavistjo na Evropejce, ki se hranijo slično kakor oni in ki so na slični stopnji civilizacije, a trpe mnogo manj zaradi srčnih bolezni. Evropejci še poznajo sprehode in delavcu v Evropi še stroji niso odvzeli vsega dela. Na žalost amerikanizacija tudi v Evropi hitro napreduje in vprašamo se, ali je še daleč čas, ko bo severna in srednja Evropa dosegla žalosten rekord ZDA in ko se bo tudi tu povečalo število smrtnih primerov zaradi srčnih bolezni kot posledica pretirane civilizacije.

Dr. L. K.

ZANIMIVOSTI

V ZDA predlagajo strokovnjaki gradnjo velikega zepelina na atomski pogon, ki bi lahko letel s hitrostjo 250 silometrov na uro in s sto tonami tovora do 16.000 kilometrov daleč. Za razliko od običajnih zrakoplovov se vrste bi bil atomski zepelin prekrit z večplastno plastično maso. Lahko bi prevažal do 300 vojakov z vsem lahkim orožjem in bi imel s seboj še štiri ali pet helikopterjev za prevoz čel na zemljo. Bil bi uporaben tudi za radarsko opazovalno postajo z velikim dosegom ali pa celo za izstreljevanje manjših raket.

Na londonski željuzni in zobni kliniki preizkušajo nov rentgenski aparat za slikanje zobovja. Po stari metodi ti potisnejo film v usta za zob, po novem pa ima rentgen posebno glavo, ki jo vlakna v usta in položijo film z zunanje strani na željuzi. Prednost je predvsem v tem, ker je mogoče z novim aparatom slikati celo željuzi hkrati, kar je važno zlasti pri množičnih pregledih šolskih otrok.

Arheologi so na južni periferiji Berlina odkrili velika nahajališča predzgodovinskih in zgodnjih zgodovinskih ostankov. Pri kopanju kanalizacije so delavci našli pravcato skladišče lončene posode, kmalu nato pa so arheologi tam blizu odkrili 1500 let staro vas. Po izkopanih sodeč vatačani niso bili lovci, marveč kmetje, ki so gojili domače živali. Med zanimivimi predmeti prednjači leseni, ki je gotovo najstarejša, kar so jih našli v Nemčiji, pa tudi prevrta zob vepa, ki so ga najbrž privezovali otrokom okoli vratu, da bi s tem pospešili rast prvih zob. V neposredni bližini tega nahajališča so našli arheologi še eno, ki pa izvira iz bronaste dobe in je staro koli 3000 let. Tu so razen ostankov koč našli mlinski kamen z ostanki žitaric in tudi nekaj tar s hrano za umrle. Bronastih predmetov je razmeroma malo, sodeč po izdelkih in drugih izkopanih pa so bili prebivalci tega naselja najbrž Iliri.

Kaže, da teorij o naši Luni še ni konec. Zdaj sklepajo astronomi po nekaterih podatkih satelita Vanguard, da je Luna votla, no, točneje, da v notranjosti ni tako gosta kot pri površini. To razliko v gostoti pripisujejo stalnemu bombardiranju Lunine površine z meteoriti, ki jo zbijajo v tršo skorjo.

V Ameriki se koloradskega hročča niti tako ne bojijo, ker jim je narava ustvarila tudi orožje proti temu škodljivcu — namreč neke vrste stenic, ki jih nameravajo gojiti tudi v Nemčiji, kjer je škoda zaradi koloradarja posebno velika. Te stenicke imajo namreč dobro lastnost, da pokončujejo ličinke koloradskega hročča. Prav tako se poskušajo boriti proti žitni uši, ki ji je glavni sovražnik neka severnoameriška osa.

Nenavadni sadeži

Največji sadež na svetu ima palmovec na otočju Seychelles, saj meri skoraj meter v obsegu in 50 do 60 centimetrov v dolžino, tehta pa kakih 25 kilogramov. Zato pa dozori šele v 10 letih.

»Smradljivo« rastlinskega sveta je duriana iz Malezije, okusen sadež s strašnim trdovratnim smradom.

Na Sumatri je drevo, katerega sadeži so pokriti z nekakšnim lepilom in mu zato pravijo »ptičja pasta«.

Najplodovitejši oreh je v dolini Dairdir blizu Balaklave na Krimu; na leto daje po 100.000 orehov. Najbolj plodovita trta je blizu Graza v Avstriji. Leta 1935 je dala 200 litrov vina.

Ivo Andrić

35

Travniška kronika

In vendar: tudi sanjano lepoto je treba plačati! Ko je držal v tankih pomodreljih rokah skodelo z milnico in stal pred rejnim mojstrom, ki je bil teme kakemu efendiju, je mojster ujel njegov zgubljeni pogled in mu pokazal z očmi in vajenim gibom roke, da mora gledati v mojstrovo britev. Toda že minuto kasneje je bil njegov pogled spet odsoten in je na modrikasti gljavi, ki je ostala na efendijevem temenu po mojstrovi grljavi, gledal paradiz in v njem dekle lahkih korakov in čudovite lepote. Ko je mojster spet zagledal vajenčevo raztresenost, mu je pripeljal klofuto s prosto levico, na katero je ob kazatec otiral britev. Zdaj je bilo vse mojstrstvo v tem, da ne izpusti iz rok skodele; čirno mora pretrpeti klofuto, ker mu je to edina rešitev, če ne, bodo klofute kar deževate in tudi čibuk bo posegel vmes.

Tako je mojster Hamid zdravil svojega vajenca srčnih neumnosti, mu solil pamet, izganjal objestnost in lenobo ter si prizadeval, da mu prikuje pogled na delo.

Toda tista s'la, ki smo jo omenili prej, je nesluteno in nepričakovano privrela kakor podtalna voda na drugih krajih in v drugačnih okoliščinah; hotela je zavzeti čim

širši obseg in zavladati čim večjemu številu ljudi moškega in ženskega spola. Tako je poganjala tudi tam, kjer ni imela svojih tal in kjer zaradi odpora, na katerega je morala naleteleti, sploh ni mogla zrasti.

Gospa von Mitterer je že od začetka obiskovala in obdarjala katoliške cerkve in kapele v okolici Travnika. Tega ni delala toliko iz lastnega nagiba, kolikor po želji polkovnika, ki mu je bilo to potrebno, da bi povečal svoj vpliv na katoliško duhovščino in ljudstvo.

Z Dunaja so bile naročene vaze iz ponarejenega porcelana, tanki svečniki in pozlačeno listje — samo ceneno in neokusno blago, toda redko in nepoznano v teh krajih. V Zagrebu so nakupili brokatne vezene, štole in plašče, ki so jih vezle tamkajšnje nune in jih je konzulka podarjala samostanu na Guči gori ali župnikom po revnih vaških cerkvah okoli Travnika.

Pa tudi pri tem poslu, ki naj bi bil koristen in bogu prijeten, Ana Marija ni poznala mere. Kot zmerom jo je zanašal njen vihrasti značaj, zaradi katerega se je moralo vse, česar se je lotila, zmaličiti in zaviti na napačno pot. Njena vnema je kaj hitro vzbudila dvome pri Turkih, preplašila in zmedla že tako boječe in nezaupljive Dolčane in fratere. Z darili in z razdeljevanjem je ravnala muhaslo in samovoljno; vdiralna je v cerkve, razporejala na altarju predmete po svojem okusu, ukazovala, da se zračni, riba in beli. Fratri, ki odklanjajo vsako novotarje in nočejo, da bi kdor koli vtikal nos v njihove posle, čeprav z najboljšim namenom, so skrajja gledali na njeno početje začudeno, nato so začeli stikati glave, se dogovarjati in pripravljati na odpor.

Kaplanu v najbližji vasi Orašju je ta čudna skrbnost gospe von Mitterer postala prava skušnjava in nevarnost.

Kaplan fra Mijat Baković je bil v tem času sam, ker je njegov župnik, prav tako fra Mijat, kateremu pa so ljudje rekali Kolar, bil odsoten zaradi redovnih zadev. Kaplan je bil slaboten, kratkoviden mladenič, vdan sanjarjenju. Teško je prenašal osamljenost in trdo vaško življenje in kot redovnik še tudi ni dobro stal na lastnih nogah.

Na tega mladega duhovnika se je vrgla Ana Marija z vsem zaščitniškim ognjem, kar ga je zmogla, in s tisto na pol materinsko, na pol ljubezensko skrbjo, ki lahko zapelje v zmoto in nezgode še prisebnejše in bolj izkušene moške. Na začetku poletja je nekaj časa jahala dvakrat, trikrat na teden v Orašnje, šla s premstvom do cerkve, klicala kaplana in mu naročala, kako naj uredi cerkev in hišo. Viškala je nos v njegove gospodinjске zadeve, v njegovo razdelitev časa in red v cerkvi. Mladi frater jo je gledal kakor prekrasno, nepričakovano prikazen, preveč lepo in veliko, da bi se mogel veseliti brez bolečine. Ozki, čipkasti ovratnik na črni tkanini njene jahalne obleke je seval kakor bi bil iz svetleče se tkanine in bodel oči, ki si niso upale pogledati ženske naravnosti in obraz. V njeni navzočnosti je bil kaplan kot na trnju. Gospa von Mitterer je pa z naslodo ogledovala suhe in drhteče fratre roke in obraz, vtem ko je kaplan umiral od sramu, ker drhti.

Ko je gospa odjezdila po bregu proti Travniku, je kaplan obsedel na klopi pred stari župniščem kot omtvel. Vse: vas, cerkev in služba se mu je na lepem zazdela pušča, težko in trpka. Vse je pa spet zableščalo in vzcvetelo, kadar je zagledal konjenike na poti iz Travnika. Hkrati ga je trlo vznemirljivo drhtenje in boleča želja, da se čimprej in za vselej reši te lepote, ki ga siepi in premaguje.

Ni lahko biti prijatelj

Človek potrebuje prijatelje. Le malo je ljudi, ki so radi sami. Tem pravimo, da so samotarji ali pa čudaki in jih navadno puščamo ob strani. Ob strani ostanejo tudi mnogi, ki tega ne želijo, a ne najdejo poti do prijateljev.

Dobiti dobre prijatelje in jih tudi obdržati pa ni niti tako malo. Odvisno je od mnogih prirojnih lastnosti, predvsem pa od sposobnosti vsakega posameznika, če zna biti dober prijatelj drugim. Če zavirate svojim najboljšim prijateljem njihovo srečo, če vas jezi, da so kupili prav tako preprogo, kakršno ste si izbrali tudi vi, če mislite, da morate prijateljem vedno povedati resnico, pa če je ta zanje še tako boleča, če se večkrat zalotite, da s prijatelji govorite neiskreno, potem prav gotovo nimate dobrih prijateljev.

Nepravilnosti, ki onemogočajo dobre prijateljske odnose je veliko. Naj vam tokrat naštejemo le 4 napake, ki so najbolj pogoste. Utegne se celo zgoditi, da v kateri izmed njih odkrijete delček svojega obnašanja.

● NELOČLJIVO PRIJATELJSTVO

Ljudje, ki bi jih navedli tu, od svojih prijateljev zahtevajo, da jih vsak dan obiščejo ali jim vsaj telefonirajo. Če gre prijatelj brez njih v kino ali na sprehod, pomeni to zanje že pravo izdajo. Taki prijatelji so sicer zelo vdani, toda obenem tudi preveč zahtevajo, zato kmalu postanejo golgočasni in jih njihovi prijatelji hitro zapuščajajo. Tako prijateljstvo si največkrat želijo ljudje, ki pri svojih starih in najbližnjih sorodnikih niso našli pravega razumevanja, pa se zato pretirano navežejo na prijatelje.

● PRETIRANA ISKRENOST

Za ljudi, ki pretiravajo s svojo iskrenostjo, pomeni prijateljstvo, da svojim prijateljem vedno povedo vse, kar vedo in kar jim ni všeč. Nikdar ne mislijo na to, da bi njihovo govorjenje lahko prijatelje prizadelo. Nihče se ne more ubraniti njihovih dobronamernih nasvetov; popravljati hočejo značaje in navade. Pri vsem tem zahtevajo, da jim bodo za to vsi hvaležni in da jih bodo priznavali za »najboljše prijatelje«. Med vsemi ljudskimi odnosi je prav prijateljstvu potrebno največ iskrenosti, toda pravi prijatelj ve, kdaj se je treba iskrenosti tudi odreči.

● GOVORNIK IN POSLUŠALCI

Prijatelj-govornik zahteva od prijateljev samo to, da ga poslušajo. Verjame, da je v družbi najzanimivejši in vsakogar, ki kaj pripoveduje, zaustavi z besedami: »To pa res ni nič takega! Poslušajte, kaj se je meni zgodilo...!« In prijatelji molčijo, on pa govori o sebi, o svojih dogodivščinah, o »fantastičnih« znanjih... Na koncu koncev je največja žrtev te grde navade ta govornik sam, saj je prikerajšan za najbolj privlačno stran prijateljstva — medsebojno zaupanje in razumevanje, ki zbližuje prijatelje.

● RAZOČARANJE

Mogoče imate prijatelje, ki vam vedno pripovedujejo, da je bil že prevečkrat razočaran, da bi še lahko verjel v prijateljstvo. Ko vam pove vse »nesreče«, ki so ga doletele, se morate nujno vprašati, kako je mogoče, da je vse to doletelo prav njega. Brez dvoma je tu

V kaplanovo srečo se je kmalu vrnil na svojo faro fra Mijat Kolar in mladenič se mu je iskreno in odkrito izpovedal. Kolar, krepak in živahen petdesetletnik z zavitanim nosom in poševnimi očmi, skušen in obziren, zdrav, poln hudomušnic in duhovitosti, izobrazjen in zgovoren menih, je zlahka razumel vso stvar in sprevidel položaj nesrečnega sobrata.

Kaplana je takoj poslal nazaj v samostan. In ko je spet prihajala gospa von Mitterer s premstvom, ji je namesto zmedenega kaplana stopil naproti mirni in nasmejani Kolar, sedel na čok in presenečeni konzulki na njene predloge o ureditvi cerkve odgovoril z debelim cigaretnikom v ustih:

„Občudujem te, gospa, ker brusiš pete po teh vaških potih, ko ti je Bog dal, da lahko v svoji hiši sediš na vsej mehki in izobilju. Ti ne boš mogla, pa živi še sto let, spraviti v red naše cerkve in kapele, tudi če vso cesarsko blagajno izprazniš. Kakršni smo mi, take so naše cerkve; ko bi bile boljše, ne bi veljale. Kar pa imaš za naše vaške cerkve daril, jih po kom pošlji. Nam bo ustrezno, tebi bo pa Bog povrnil.“

Užaljena gospa von Mitterer je spet načela pomenek o cerkvi in o ljudeh, toda fra Mijat je vse njene pripombe obračal v šalco. Ko je pa razkačena zajahala svojega vranca, je župnik snel svojo malo meniško kapico z razmršenih las, se navihano, porogljivo in ponižno priklonil in rekel:

„Dobrega konja imaš, gospa; škof bi ga moral jahati!“

Nekako ob istem času je tudi dolski župnik potažil von Mittererju o enaki nadlogi. Ker so fratri cenili konzulo kot prijatelja in zaščitnika, ki ga niso marali užaliti, so izbrali debelušnega in težkega, toda zvitega fra Iva, naj mu nekako sporoči, da jim je skrbnost gospe von Mitterer

Ko izbirate darila

Včasih se zgodi, da so prazniki že pred vrati, vi pa nimate niti pojma, kako bi obdarovali svojo družino. Predvsem mislite na to, da z darili vzbujamo v ljudeh radost. Je že res, da vaš otrok potrebuje nove čevlje, to ste namreč skupno z njim že davno ugotovili, toda verjemite, da novih čevljev ne bo tako vesel, kot recimo nekaj novih znamk za zbirko, če pa je fotoamater, mu dajte nekaj novih filmov. Čeprav so to majhna darila, ne mislite, da bodo povzročila samo majhno veselje.

Svojo družino poznate in vsaj približno veste, kaj si kdo želi in s čim ga najbolj razveselite. Starejši hčerki ne boste kupili gramofonske plošče, če pri hiši ni gramofona; pač pa bo zelo vesela pribora za manikiranje, ki si ga že tako dolgo želi. Nič hudega, če ga že ima; poskusite izbrati

med drugimi „ženskimi“ darili: namesto da bi kupovali kot pajčevina tanko spodnje perilo, ki bi precej osušilo vaš žep, si oglejte ljubke volnene kape ali morda usnjene podložene rokavice; tudi malo boljša kolonjska voda bo vsekakor prav lepo darilo. Če se ženski svet v vaši družini namerava udeležiti praznovanja nekje v mestu, pomislite na dodatke, ki so nujni pri večerni obleki. Morda se boste odločili za umetno cvetje (iz blaga je vedno najlepše), za ne predrago stekleno ogrlico, malo daljše rokavice, štolo iz organdija, večerno torbico in podobno.

Mož bo zelo vesel puloverja, ki ste ga skrival napletli, ko ga ni bilo doma. Če stoka zaradi mraza, mu darujte volnen šal; da pa ne bo vedno godrnjal nad slabim

vžgalnikom, mu kupite novega in zraven še lep ustnik za cigarete. Če si kravate sam izbira, mu je raje ne kupite, da ne bo kaj narobe. Za knjižna darila pa tako veste, da so primerna za vsakogar.

Bodite prepričani, da družina ne bo pozabila na gospodinjo, ki si želi krznen ovrtnik na plašč, novo denarnico, košarico za šivanje, volno in še marsikaj.

Najvažnejše je, da še tako majhna darila lepo zavijete in okrasite s smrekovo vejico. Darila pa dobro skrijete in zaklenite pred radovedneži, da ne bo potem polovičnega veselja in hlinjenega presenečenja.

Poskusite!

Ajdovi cmoki s skuto

Za testo potrebujete pol litra ajdove moke, pol litra vroče vode, sol, dve žlici olja, belo moko za gnetenje. Za nadav pa 20 dkg skute, 8 dkg ovsenih kosmičev, 5 jajc, 5 dkg kuhanega prekajenega mesa, zelen tatarilj, sol, mast in drobtine za zabelo.

Ajdovo moko poparimo v skledi s slano vodo, ki smo ji dodali olje. Dobro premešamo in pustimo, da se ohladi. Ohlajeno stresemo na desko in jo utegnemo z belo moko v valjno testo. Testo takoj razvaljamo, razrežemo na četverokotne krpe, na vsako položimo žličko nadeva, oblikujemo cmoke in jih skuhamo v vreli, slani vodi. Kuhamo jih približno 10 minut. Odcejene zabelimo s praženimi drobtinami.

Za nadev dobro vmešamo pretlačeno skuto s smetano, primešamo sesekljane ovsene kosmiče in pustimo počivati pol ure. Nato dodamo še jajca, sesekljano meso in peterilj dobro premešamo in osolimo.

BRONHITIS

Prehlad, ki lahko postane zelo nevaren

■ Lohko govorimo o prehladu kot povzročitelju, lahko pa je povzročitelj tudi doigo trdovratno draženje naših dihalnih organov. Tako na primer bencinski hlapi, kovinski prah ali navaden prah dražijo nos, sapnik in pljuča.

■ Bronhitis se začne vselej enako: z nosom. Prehlad in iz nosa pričinja teči. Potem postane grlo raskavo, zahripano, boleče, prehlad se počasi spušča niže in se loti sapnika, bronhijev in že vas zapeče v pljučih, pojavi se kašelj. Bronhitis nastopa vselej v treh fazah. Najprej je kašelj suh in boleč, da ti jemlje spanec. Sledijo si hudi napadi kašlja, ki te silno izmučijo. Po nekaj dneh pa se vse zmehča in pričneš izdatno izkašlevati. V zadnji fazi se vsi ti pojavi hitro končajo. Pogosto pa se bronhitis ponavlja po petkrat ali šestkrat na zimo. To je kronični bronhitis in če se premalo paziš, se lahko zaradi njega bronhiji preveč razširijo, vnamejo, ognojijo in nastane celo enfizem. Dihanje postane celo otežkočeno.

■ Zdravnik vam bo predpisal počitek v zakurjeni sobi (20 stopinj Celzija) in kakšen sirup (žlico na vsake tri ure). Za dezinfekcijo nosa bo treba zavrti v posodi vodo s petimi grami peruškega balzama, petnajstimi grami tinkture iz dišeče indijske smole in evkalip-

tudi del njegove krivde. Preveč je zahteval. Idealist je in je prijatelje vzdigoval previsoko ter pri tem pozabljal na stvarnost. Prijateljem je vedno prisojal neomejene vrline, ki jih pa seveda ni bilo: razočaranje nad prijateljem je prišlo hitro.

Lahko bomo prijatelji, če bomo znali sprejeti svoje prijatelje take, kot so: ne boljše ne slabše od ostalih ljudi. Pravo prijateljstvo mora biti brez predsodkov. Vedeti je treba, koliko je kdo vreden in ga kljub temu imeti rad.

tusa, sto gramov špirta in štirikrat na dan vdihavati te pare. Vročino vam bo pregnalo nekaj tablet aspirina. Ko pa postane kašelj bolj vlažen, pomaga sirup iz divjega maka s sestavino, ki pospeši gibanje bronhialnega mišičja, izkašljevanje.

Navodila za privatne električarje

● **Strogost predpisov:** Že 60 voltov zadostuje, da postane električni tok morilec. V naših električnih napeljavah se pa kapiči 220 voltov! Zato ni potrebno kdo ve koliko fantazije, da si predočimo strahotne posledice, ki lahko nastanejo zaradi lahkomišelnega in nestrokovnega ravnanja z električnimi napeljavami. Če imamo seveda srečo, lahko deluje napeljava, ki smo jo sami popravili, še pri naših potomcih tretjega ali četrtega rodu. S tem je dano jamstvo za tisto situacijo, o kateri pravci pregovor: „Kjer ni tožnika, tudi ni sodnika.“ Če pa ne gre vse tako gladko, tedaj doživimo v nedolžnih primerih požar v sobi, v hudih primerih pa opekline in smrt. In tedaj se znajdemo nenadoma na zatožni klopi, kjer slišimo tožilca, ki nas z ostrimi besedami obtožuje kot lahkomišelnega krivca zaradi požara ali smrti. In kot rezultat vsega sledi pod tem računom mrka beseda „zapor“.

Zato si zapomnimo, da je nevarno kakršno koli delo na električnih instalacijah. Tudi najbolj demokratična ustava prepoveduje državljanu, da bi postal samomorilec, čeprav nehoče. Zato je električar strokovnjak še vedno cenejši kot pa odvetnik!

Če vas vse to ni prestrašilo ali se ne morete izogniti svoji privatni elektrotehnični iniciativi tedaj upoštevajte naslednja navodila:

- Pred vsakim popravilom na električnih instalacijah odvijte varovalko! Če hočete popravljati „leteče“ električne vodnike, iztaknite vtiakalo!
- Nikoli ne krpajte varovalk!
- Uporabljajte pri vsakem popravilu izrecno le orodje z izoliranimi držaji!
- Približajte se svetilkam ali električnim napravam ki so pod tokom, vedno le s suhim rokamil!
- Le osel predela varnostno vtiakalo v navadno dvopolno!
- Nikoli ne pozabite pregovora: „Preprečiti je lažje, kot zdraviti.“ Negujte svoje električne naprave z vso skrbjo in jih varujte pred vlago. Nalijte vodo v električni lonec in ga šele potem vklopite. Ne zamenjajte stikala z obežalno kljuko za obleko!
- Bodite skrajno previdni z električnimi napravami v vlažnih prostorih ali na betonskih oziroma na kamnitih tleh!
- K sedmim zlatim pravilom še diamantno: Uprite se z vso doslednostjo vsem skušnjavam, da bi kot kirurg opravljali operacijo na živčnem sistemu podometno vgrajenih električnih instalacij. Prvič zaradi osebne življenjske varnosti, drugič zaradi kazenskega zakonika in slednjč mora električna obrt tudi živeti.

nevšečna, toda tako, da ne bo užaljen ne on ne gospa von Mitterer. In fra Ivo, ki mu Turki niso tjavdan rekli predenedec, je zadevo odlično izpeljal. Najprej je povedal konzulu, kako morajo od strahu pred Turki paziti celo, kam stopijo, posebno pa še, s kom se videvajo in sestajajo, kako so jim dobrodošli darovi, katere jim prinaša gospa von Mitterer, in kako venomer molijo zanjo in za tistega, ki jih pošilja. Na koncu je iz vsega besedičenja izpeljal neizrečeni zaključek, da bodo darila tudi še posled sprejemali, toda bilo bi bolje, da jih ne deli gospa von Mitterer osebno in da prepusti njim, kako jih bodo uporabili in razdelili.

Toda gospa von Mitterer je bila že sita cerkva in razočarana nad ljudmi in fratri. Neko jutro se je vzpetelinila pred polkovnikom in ga občila s pljuskom hudih besed in žaljivk. Vpila je, da prav ravna francoski konzul, ko se brati s čifuti, ki so bolje vzgojeni kakor ti turški katoliki. Bliskala mu je v obraz in ga vpraševala, ali je on generalni konzul ali mežnar, in prisegla, da njena noga ne bo več stopila ne v dolsko cerkev ne v župnišče.

Tako se je rešil mladi kaplan iz Orašja nadloge, ki je bila za Ano Marijo lahkotna igra, zanj pa resna nevarnost. Hkrati s tem je bilo zaključeno tudi razdobje pobožnosti v Traviškem življenju gospe von Mitterer.

Sila, o kateri tukaj govorimo ves čas, ni prizanesla niti francoskemu konzulatu na drugi obali Lašve, kajti ljubezen se ne zmeni za grb ali zastavo.

Vtem ko je v priličju „dubrovniškega hana“ gospa Daville negovala svoje otroke in je mož ždel nad obširnimi konzulskimi poročili in svojimi zapletenimi knjižnimi načrti, se je v nadstropju nad njimi „mladi konzul“ boril z dolgim časom in z željami, ki jih dolg čas rodi, pa jim

ne zna ustreči. Pomagal je Davillu v poslu, jezdil po okolici, proučeval jezik in običaje ljudi in pisal svojo knjigo o Bosni. Delal je vse, samo da bi izpolnil dneve in noči. Pa vendar ostane človeku, ki je mlad in čil, še dosti moči in časa za želje in za dolgočasje in za tavanje, kakršna pozna samo mladost.

Tako je „mladi konzul“ zagledal Jelko, dekle iz Dolca.

Videli smo, da je gospa Daville, ko je prišla v Travnik, potrebovala časa in potrpljenja, preden si je priborila zaupanje fratrov in naklonjenost Dolčanov. Spočetka niso hoteli niti najrevnejši dati svojega otroka v službo francoskemu konzulatu. Ko pa so bolje spoznali gospo Daville in videli, česa vsega je naučila prva dekleta, ki so služila pri njej, so se začeli ljudje trgati za zaposlitev pri francoski konzulki. Po nekaj dolskih deklet hkrati je opravljalo hišna ali ročna dela, katerih jih je naučila gospa Daville.

V poletnih mesecih so se zbrale tri, štiri dekleta, ki so vezle in pletle. Sedele so v prostorni verandi pod oknom, sklonjene nad delom, in potihoma popevale. Na poti k Davillu je des Fosses često šel mimo teh deklet; takrat so še niže sklonile glave, pesem pa se jim je zmedla in pretrgala. Ko je s svojimi dolgimi koraki meril hodnik, je marsikdaj malo globlje pogledal dekleta in jim rekel kako besedo v pozdrav, na katerega od zadrege niso mogle odgovoriti. Bilo je pa tudi težko odgovoriti, ker je bila to vselej druga beseda, katere se je naučil prav tisti dan, in jih je razburila ravno tako kakor njegova sproščenost, nagla hoja in drzni glas. Pri teh svojih večkratnih mimo-hodih je des Fosses po neki logiki, ki velja za odnose te vrste, najbolj zapazil obraz tistega dekleta, ki je najgloblje povešalo glavo pred njim.

(Se nadaljuje)

BEGUNEC

Prispel je do roba gozda, pokopanega pod snegom, in se pričel spuščati v dolino. Na poti je bil že drugi dan; pred osmimi urami je zaužil poslednji kosček slane, ki jo je med potjo izprosil na neki kmetiji. Kljub mrazu ni nosil pokrivala niti rokavic. Roke je tiščal v hlačne žepce. Od časa do časa je nagnil glavo na ramo, da si pogreje uho, ali pa jo vrgel nazaj, ker so mu lasje, ki so bili beli od ivja, silili v obraz.

Obstal je poleg smreke, ki je rasla v strmini. Pod njim se je raztezalo breško močvirje, poleti neprehodno in polno mrčesa. Sedaj ga je pokrival sneg, tu pa tam je raslo kako drevo, golo in žalostno. Na vejah so se zbirale prezeble vrane. Prav na koncu so se iz modrikaste meglice dvigali nizki grči. Tam nekje mora biti most, ki je že trhel in nagnjen na eno stran, da si kmetije z vozovi ne upajo več čezenj. V petih urah, nemara bo pri njem. Od mostu ni več daleč do vasi; potem bo spal in jedel.

Objel je drevo in zaprl oči. — Drobne kočice se skrivajo pod gostimi hrast, okrog vinogradi in njive. Vonj po senu, sonce, ki se razliva vsepovsod, kakor godba. Brezmejna tšina poldneva, le črički. Osamljena postovka, visoko v zraku. Lastovke tik nad strehami kot puščice.

— Je daleč? Zima se obotavlja, toda Nemci se že umikajo iz dežele.

— Torej je blizu. Vrane so se vznemirile. Videl jih je, kako se v tropih dvigajo k skupini drugih vran krog mladega kragulja, ki se jih otepa, toda že brez moči. Zamahi njegovih kril so postajali počasnejši. Kopicca napadalk je sledila njegovemu padcu, kakor trop steklih psov in ga kljuvala še besneje, ko je ležal na snegu.

Slekel je usnieno jopo in zamahnil z njo po zraku in zakričal, da bi prepodil vrane, ki so odletele šele, ko se jim je po strmini približal. Kragulj je še živel, toda bil je tako onemogel, da se je komaj zgenil, ko ga je z obema rokama, ki sta drhteli, naglo zgrabil in mu pregriznil vrat. Popol je kri, potem ga je oskubel, mu preklal grodnico, pojedel toplo drobovino in obral meso.

Spomnil se je plavolaske v črnini, z ogrlicco iz ponarejenih biserov, ki je stala ob mikrofonu in pela:

»O, du, mein Napoli,
dich muß man lieben...«

K njegovi mizi je prispela ženska v svetlomodri obleki.

»Vi niste iz tega mesta?« mu je rekla. »Potujete?«

»Da«, je rekel odsotno in napeto gledal na zastore pri vhodu, kdaj se med njimi pokaže čokata Levova postava.

»Ta ženska mi ni všeč«, je mislil. »Zadnjič je še ni bilo.«

»Zahajate večkrat sem?« je rekla, ne da bi jo pogledal.

»Oh«, je rekla brez senčice zadrege v glasu. »To je pač moj posel.«

Pavel, natak, ki mu je Lev priskrbel službo, je prišel mimo, noseč na pladnju kozarec vermute. S spretnostjo žeparja mu je spustil v naročje zmečkan listek.

Zravnal ga je in bral.

»Leva so prijeli...«

Ko je vstal, ga je hotela ženska zadržati. Pogledal jo je tako mrzlo, da je onemela.

Na ulici ga je čakal Pavel. Bil je bled in glas se mu je tresel: »Leva so prijeli. Bert ustrelen, ko je skušal zbežati iz vile, ker je čakal breškega kurirja... Marta se je ustrelila v svoji sobi...«

Vprašal ga je z očmi.

»Ne vem«, je rekel. »Pravkar mi je telefoniral Muc. To je vse, kar mi je povedal.«

»Kaj pa ostali?«

»Tudi tega ne vem... Na ključ. Pojdi v mojo sobo in me počakaj.«

Na oglu je pogledal nazaj. Pavel je prišel do vrat, pred njega je stopilo dvoje mož v civilu. Ženska v svetlomodri obleki je bila poleg. Vzkliknila je: »Dort!« in pokazala nanj. Počilo je dvoje samokresov. Krogli sta udarili tik njega v zid. Planil je v ozko ulico, preskočil železno ograjo in potem še nešteto plotov. Od vseh strani so brlizgale piščalke.

Ko je bilo mesto že daleč za njim, se je ustavil. Moral bi nazaj. Toda tam nemara ni nikogar več, ki bi zanj tvegali življenje in ga skrili. Do Brega je dva dni hoda skozi gozdove in preko močvirja. Videl je mater in očeta, ki sedita ob skromni večerji, in izbo, ki je zaklenjena, in peč, kjer je prebil dolge zimske večere.

Nebo se je približalo zemlji. Pričelo je snežiti. Od vzhoda je zapihal mrzel veter. Postajal je močnejši, smreke so zaječale in stresle s sebe snežno breme. S tal se je dvigal pršič in se v gostih oblakih podil preko ravnine in po pobočju.

Umil si je s snegom kri z rok in obraza in nadaljeval pot. Drobno pšeno ga je zbadalo v obraz kot tisoč iglic, sililo mu je za vrat in pod rokave. Gozd za njim je otožno zavijal kot lačen volk.

— Samota tuli, je pomislil. Rada bi me požrla.

Hodil je kakor pijan. Pred očmi so mu vstajale zmedene nedoločne podobe, kakor popačeni spomini. Videl je obraz ženske v svetlomodri obleki, njene hladne sive oči so ga prebadale kot noži. Potem je teklo proti njemu nešteto psov. Stresel se je, da bi pregnal spanec. Tisti mah se je spotaknil ob deblu, skritem pod snegom, in padel.

Obležal je, ne da bi se ganil.

— Tu zdaj ležim kot kragulj, ki so ga kljuvale vrane, in nimam moči, da bi se dvignil. Če bi zaspal, mar ni vseeno, če zaspim... Sneg je kakor blazina, topel je, mehke, tih... Spomladi se bo otajal, poti bodo blatne, toda zrak bo poln mlačnega vetra z juga in mokra zemlja bo opočno dišala... Vendarle je daleč, predaleč, da bi mogel doseči, kočca, postelja, vonj domače hiše. Tudi pomlad je daleč, zelo daleč...

Vzdramilo ga je krakanje vran. Po telesu mu je gomazelo kakor mravljinici. Zapestja so

MARK TWAIN:

ZAPLENJENA LUBENICA

Tega dogodka se prav dobro spominjam. Spominjam se ga tako, kakor da bi se večeraj dogodil, kakor da bi večeraj prvič zaplenil lubenico. Tako se mi vsaj dozdeva, morda pa sem tudi kaj zamešal. Kdaj je to bilo? Da, osemsto osemindesetega, torej sem imel svojih trinajst ali štirinajst let. To lubenico sem si odlično zapomnil. Še danes čutim njen okus v ustih.

Da, ukradel sem jo. Sicer pa, ali je potrebno, da se tako surovo izražam? To je bila največja lubenica, ki je ležala na vozu ob cesti v našem mestu Hannibalu, državi Missouri. Farnar je bil zaposlen z neko drugo stranko, jaz sem mu pa izmaknil lubenico. Če bi rekel, da sem mu jo ukradel, bi bil to morda prehud izraz. Najbolje bo, če rečem, da sem jo zaplenil. Ali še bolje: umaknil sem jo iz prometa. Hkrati z njo pa sem se umaknil tudi jaz.

Odšel sem z njo v drvarnico. Tam sem imel kofček med deskami in tja sem se umaknil s svojo lubenico. Nekaj trenutkov sem jo zoljubljen opazoval, nato sem jo pa razrezal.

Lubenica je bila nezrela! Ne vem zakaj, ampak okoliščina me je tako razbesnila, da je omajala vse moje poglede na moralo.

Nisem vedel kaj naj storim. Kaj mi bo rekla moja vest? Kako naj se obnaša dostojen fantič, ki je ukradel nezrelo lubenico? Kaj bi v podobnem primeru storil George Washington?

Tedaj sem se domislil: »Vrniti jo lastniku! To je moja dolžnost.« Po kratki borbi s samim seboj sem naposled sklenil: »Tako bom storil, vrniti mu jo bom!« Ko sem se tako odločil, sem začutil v sebi nenavadno duševno moč. Takšno duševno moč začuti človek, kadar mu uspe odvréti zlo in oditi po

ga pekla, hotel je vstati, pa ni mogel. Zvalil se je na hrbet in odprl oči. Nad sabo ni videl drugega kot sneg, ki je plesal v dvijih vrtnicah. Uprl se je s komolci v tla. V ramah ga je zbadalo. Prišel je počasi premikati noge, nalahno jih je skrčil in zakričal od bolečine. Glas je zvenel topo in skoraj čisto t'ho. Poskusil je znova. Šlo je bolje, toda bolelo ga ni nič manj. Premagovala ga je želja, da bi zopet zaspal, da bi se vlegel tu sredi poti in umrl.

Počasi so bolečine popuščale. S težavo je vstal. Sneg mu je segal do kolen in ko je hodil, je glavo sklanjal in si z roko zastiral oči. Lotevala se ga je omotica. Dozdevalo se mu je, da se sneg pod njim dviga in pada. Čuden občutek, kakor da bi hodil po valujoči površini vode, je naraščal. Pred njim so plapolali beli zastori in se naglo vrteli krog njega.

Ni mislil na razdaljo, ki ga še loči od mostu. Ni si upal.

Čutil je, da mu gredo moči h kraju. Noge so mu klecale, telo kakor da je votlo in brez krvi. Po žilah se mu je pretakal mraz.

— To je morda smrt, je pomislil. Tu nekje čisto blizu čaka name.

Toda hodil je še dolgo, zelo dolgo. Ni mogel preceniti časa, ki je minul, odkar je zapustil gozd. Lahko je bila ura, lahko tri... Spremljale so ga podobe, ko da so izklesane iz ledu. Pred sabo je nenadoma začutil steno, ko pa se ji je počasi približal, je videl, da se mu je le zdelo; iz viharja se je k njemu iztegovala prosojna roka, prišla ga je za čelo; segel je k njej, a je bil le sneg, ki ga je nanj sipal vihar.

Našel je zavetje za deblom ogromnega hrasta.

— Most mora biti nekje blizu. Če bi me tež prenehal, bi ga mogoče videl, saj je še svetlo. Toda vihar ne bo jenjal, zato lahko most zgrešim. Doma je sedaj toplo in mati pušča vedno odklenjena vrata, da bi mogel ponoči v kočico, tako je napisala na listek, ki mi ga je prinesel Bert. In postelja je vedno sveže pregrnjena. Po prstih se bom splazil v kamro, da je ne zbudim. Zjutraj, ko bo še temno, jo bom čul prihajati po stopnicah. Zaklical bom kakor včasih: »Mati, je že pozno?« Ona pa ne bo odgovorila: »Saj vendar veš, da je pet«, niti ne bo vzkliknila, marveč se bo naslonila na steno v hodniku in tam jo bom našel, z obrazom v dlaneh in nič ne bo uogla reči, le: »Moj bog, vrnil se je...« Ta-

ko je bilo lani. Toda takrat je bila pomlad.

Vihar je pojenjal. Vračal se je v blažnih sunkih in ni več tulil v golih vejah. Potem je čisto utihnil.

Od brezmejne tšine ga je zaboletlo v ušesih. — Tudi sneg pada bolj naredko, a ne bo dolgo. Kmalu se bo metež vrnil s podvojeno silo. Ko dosežem most, bom počival. Dosežem ga že za dne.

Napravil je nekaj korakov. Potem so mu noge klecnile, padel je, a se je zopet pobral.

— V koči bom spal, ni več daleč, blizu je, uro hoda, še manj. Tam bom spal, potem, ne zdaj.

Napenjal je oči, da bi videl visoko smreko, ki raste poleg mostu in nizke griče, ki spremljajo reko.

Velikokrat je počival. Zdelo se mu je, da je minila večnost, preden je izgubil izpred oči hrast.

Potem ni mogel več; videl je v daljavi smreko in griče, ki leže ob reki, a ni mogel. Telo mu je trepetalo kakor v vročici, čeprav ga je obilaval mraz in so mu roke otrpnile.

— Toda tam so ljudje!

Od mostu sem so se pomikale postave oboroženih mož v gosjem redu.

»Bratje, pomagajte!«

Zagledali so ga in pospešili korake.

Za temi je prihajala nova skupina, podobna temni črti.

Prvi so se mu približali na lučaj. Na čelu je stopal možic s kozjo bradico, oblečen v gozdarski krog. Ta obraz je poznal. Za njim je videl šleme, prevlečene s šotorskim platnom.

Segel je po browning, ki ga je nosil v toku pod jopo, vendar ni mogel skrčiti prsta, da bi sprožil. Oddelek se je razvrstil v bojno vrsto in se mu naglo približal. Vzeli so mu orožje. Možic je rekel nekaj podčastniku, ta pa je zakričal povelje. Dvoje mož ga je preiskalo. V tem je prispel drugi oddelek, kakih sto mož ali več s častnikom na čelu. Z možicem sta izmenjala nekaj besedi.

Čul je možica, da ga nekaj sprašuje, a ni mogel razumeti. Kozja bradica je poskakovala in obraz je rdel. Čutil je njegovo sapo, ki je smrdela po čebuli.

— Toda most, most sem dosegel.

Ob tej misli se je zasmeljal.

Možic je utihnil, bradati obrazi so strmeli vanj.

»Most sem dosegel!« je zavpil. »Most, most!«

Ko je potem stal sam sredi snega in so počili strelji, je še pomislil, da bodo tudi to noč vrata kočice zaman odprta.

Borivoj Vudler

Iz koledarja življenja

- S tem, da olajšamo življenje drugim, ga olajšamo največkrat tudi samemu sebi.
- Uspehe v življenju pripisujemo največkrat sebi, neuspehe pa drugim.
- Na žalost razumemo očeta in mater šele takrat, ko postanemo sami oče ali mati.
- Veselje, ki prihaja iz srca, gre tudi drugim do srca.
- Čas je kot vsakdanji kruh, oboje potrebujemo za življenje.
- Le tisti, ki si ne zna razdeliti časa, nimajo nikdar časa.
- Tisti, ki mu ni življenje preveč lahko, ostane tudi notranje mlad.
- Prava ljubezen ima vedno dve spremljevalki, dobroto in potrpljenje.

poti poštenja. Torej sem zlezal iz svojega kofčiča in v zavesti svoje duševne moči vzela svojo lubenico (oziroma tisto, kar je od nje ostalo), da bi zahteval od farmarja, da bi mi namesto nje dal drugo, zrelo.

Napadel sem farmarja z vso silo svoje razočarane duše. Rekel sem mu, da je sramota podtikati svojim... hm... kupcem zelene lubenice. Bilo ga je sram. Priznal mi je, da mu je hudo prav tako kot meni.

Naša dolžnost je, da pomagamo tistim, ki so zašli na slabo pot. Verjetno se je ta farmar tedaj prvič zapletel v greh. Drugi ljudje bi se pomišljali, preden bi ga opozorili

na njegovo napako. Jaz pa se nisem pomišljal. In to je bil eden od redkih primerov v mojem življenju, ki se ga spominjam s ponosom, kajti tedaj sem rešil človeka, ki je zapadel v greh.

In božji blagoslov je prišel nad naju oba. Farnar je odšel domov z ožarjenim obrazom, jaz pa... jaz sem pa dobil zrelo lubenico. Mislim, da sva bila oba enako zadovoljna. Zame ta dogodek ni bila prehodna epizoda. Pobjeljal sem se za večne čase. Od tega dne nisem ukradel niti ene lube... hotel sem reči: niti ene zelene lubenice.

Anekdote

Timon iz Aten je nekega dne zbrano množico takole nagovoril

»V svojem vrtu imam figovo drevo, na katerem so se obesili že trije ali štirje ljudje. Ker bi drevo zdaj rad podrl, pozivam vsakogar, ki se namerava na njem obesiti, naj pohiti, da ne bo prepozen.«

Mark Porcij Kato je bil nasprotnik vsakršnega praznoverja. Nekoč mu je znanec razburjeno potožil, da so mu miši pojedle vse čevlje in da je to gotovo slabo znamenje.

Kato je zmajal z glavo.

»Jaz bi imel za slabo znamenje, če bi čevlji pojedli vse miši.«

Sorodnik svetega Karla Borromea je večkrat posvaril svoje otroke: »Ljubi moji, bodite dobri kristjani, vendar ne pretiravajte, da bi postali svetniki. Posvečenje vašega brat-

ranca je spravilo našo družino na beraško palico.«

Portretist Gilbert Stuart je srečal na ulici damo, ki ga je viharno pozdravila: »Ah mister Stuart, videla sem neko vašo miniaturo in jo poljubila, ker vam je tako zelo podobna?«

»Pa vam je poljub vrnila?«

»Ne...«

»Potem mi pa že ni podobna.«

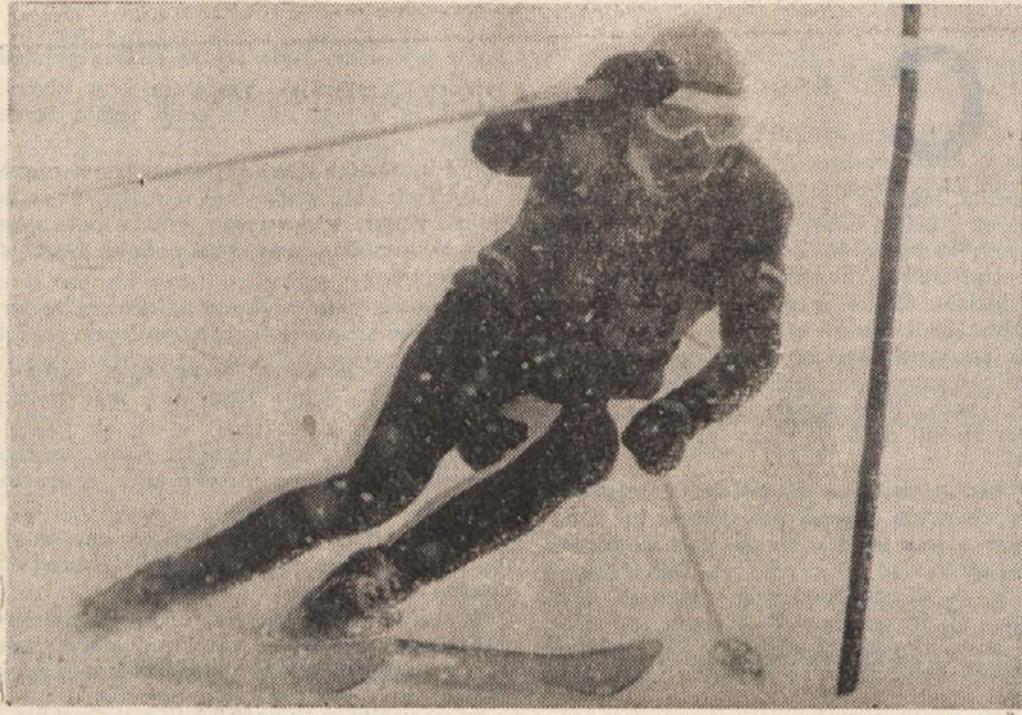
Neki Američan je pisal Kiplingu:

»Slišim, da prodajate svojo literaturo po dolarju za besedo. Prilagam dolar, za katerega mi, prosim, pošljite vzorec.«

To je Kipling tudi storil. Obdržal je dolar in napisal: »Hvala.«

Dva tedna kasneje se je Američan spet oglasil:

»Prodal sem anekdoto 'Hvala' za dva dolarja. Prilagam znamko za 45 centov, kolikor znaša vaša udeležba pri kupčiji po odbitku poštnine.«

Tudi smučarski šport je že v polnem teku ter bo v prihodnjih tednih in mesecih spet navduševal mnoge ljubitelje „mojstrov zasneženih planjav.“ Med te mojstre sodi tudi Karl Schrantz (na sliki), eden najboljših smučarskih reprezentantov Avstrije

KOŠARKA

Visoka zmaga naših dijakov

V otvoritvenem srečanju zimske košarkarske sezone je v prijateljskem srečanju kombinirana ekipa omo- in sedmošolcev Državne realne gimnazije in gimnazije za Slovence premagala ustrezno moštvo petega letnika celovškega učiteljskega s 56:6. V prvi tekmi so se slovenski dijaki lepo izkazali, saj so dosegli nov absolutni rekord doseženih košev in v vseh pogledih nadgrali svoje nasprotnike. Bodoči učitelji tehnično sicer niso razočarali, njihove katastrofe je kriva le izredna nezanesljivost pri metih na koš. Ekipa gimnazije je nastopila v sestavi: Malle, Bogataj, Partl, (8. razred); Kropiunik Robert, Kropiunik Martin, Arbeitstein, Mochar (7. razred).

NOGOMET

Crvena zvezda - Barcelona 3:2

V okviru tekmovanja za pokal velesojemskih mest je v Beogradu domača Crvena zvezda premagala eno najboljših evropskih nogometnih moštov. Rezultat je sicer tesen, vendar ustreza razmerju sil na igrišču.

Celovška Austria na 7. mestu

V 11. kolu avstrijskega državnega prvenstva je celovška Austria na svojem igrišču premagala istoimensko moštvo iz Salzburga s 3:1. V moštvu domačinov je prvič nastopil bivši igralec »majstora s mora« — splitskega Hajduka — Vlado Šenauer, ki je zapustil izredno vrsto. Austria je tokrat prikazala svojo doslej najbolj zrelo igro, ob kateri so klub izrednemu mrazu res prekipemale športne duše. V celovški ekipi se je najbolj odlikovala četvorica Riegler, Hohenberger, Bulatović in Šenauer, ki je z izrednimi tehničnimi potezami našla velikega nasprotnika v nekdanjem turškem nacionalnem vratarju Sükrüju, kateri je tokrat branil svetišče gostov. Celovški napad je na tej tekmi prikazal vse lepote ofenzivne igre. Odlične taktične in tehnične poteze Bulatovića in Šenaura, ostri strelji na nasprotni gol, skratka — to je bila igra, kakršne v Celovcu skorajda še ni bilo videti. Še dve koli sta do konca prvenstva. Nasled-

njo nedeljo se bodo Celovčani na Dunaju pomerili z domačim športklubom in bi neodločen rezultat pomenil velik uspeh za novince v ligi. Toda če bo Austria ponovila igro pretekle nedelje, tudi presenečenje ni izključeno. Zadnji nasprotnik Celovčanov v zimskem delu prvenstvenega tekmovanja bo na domačem igrišču dunajski Schwechat.

HOKEJ NA LEDU

Turneja celovških Atletikov po Jugoslaviji

V zadnjem hokejskem srečanju v celovški Mestni hali so Atletiki premagali moštvo Jesenic z rezultatom 9:2. Utrujeni gostje so po prikazani igri zaslužili lepši rezultat, vendar so se na njihovi igri jasno pokazali znaki preutrujenosti po poti iz Čehoslovaške in številnih tekmah. Nekaj dni pozneje pa so Atletiki občutili pravo vrednost jeseniškega hokeja na lastni koži, ko so na prenovljenem in moderniziranem igrišču pod Mežakl'ov podlegli domačim hokejistom s 5:7. Tekma je prikazala vse odlike te dinamične športne panoge, ob katerih so gledalci uživali, kot še nikoli v tej sezoni. Nato so Celovčani odpotovali v Beograd, kjer so sodelovali na mednarodnem turnirju, na katerem sta nastopili domači moštvi Crvena zvezda in Partizan ter romunska ekipa Stinta, ki predstavlja tudi romunsko reprezentanco. Brez težav je KAC odpravil Partizana z 12:2, Romuni pa so s težavo premagali Zvezdo z 2:1. V finalnem srečanju so Romuni klonili Atletikom, ki so zmagali z rezultatom 7:2 in osvojili pokal. Pripomniti je treba, da beograjski igralci igrajo drugorazredni hokej, ki se z jeseniškim sploh ne more meriti. Zato so Atletiki preizkusili nekatere mlade igralce, od katerih je znova najbolj navdušil Puschnik, pa tudi Hübner v vratih se je odlikoval. Najboljši igralec turnirja je seveda bil Tommy Lemon, ki se je znova izkazal za pravega hokejskega čarovnika.

TENIS

V finalnem tekmovanju za pokal King je reprezentanca Danske senzacionalno premagala moštvo Italije s 3:0. V borbi za tretje mesto je Francozom uspelo poraziti Jugoslovane z 2:1.

Kaufen Sie bequem - kaufen Sie schon jetzt!

Samstag, 15. und 22. Dezember, nachmittags geöffnet!

Herren- und Damenschirme	145.—	108.—	78.—
Herrenpopelin-Hemden, Ia Qualität modische Dessinierung,	126.—	89.—	75.—
Damen-Flanell-Blusen moderne mehrfarbige Karo-Dessins, in allen Größen, ab:			74.—
Damen-Flanell-Nachthemden hübsch gemustert, Baumwollflanell, lange Ärmel, ab:			72.80
Damen-Pelzschuhe echte Pelzfütterung, in allen Größen			ab: 162.—

Großauswahl an:
Christbaumschmuck - Parfümerie-Geschenkartikel - Spielwaren
und Sportartikel!

ZAHLUNGSERLEICHTERUNG DURCH G A R A - KUNDENKREDIT

KLAGENFURT, Bahnhofstraße 37

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00.
Dnevne oddaje: 5.55 Kmečka oddaja — 6.10 Jutrjanja gimnastika — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Za gospodinja — 11.00 Zabavna glasba — 13.10 Opoldanski koncert — 18.55 Šport — 19.30 Odmev česa — 20.10 Deželna poročila — 22.10 Pogled v svet.
Sobota, 8. 12.: 7.00 Orkestrski koncert — 9.05 Zabavna glasba — 11.00 Ljudske viže — 11.45 Opretni koncert — 13.00 Operni koncert — 13.45 „Pozna lela“ — 14.30 Pozdrav nate — 16.30 Za delovno ženo — 17.05 Nico Dostal — 20.10 Opera.
Nedelja, 9. 12.: 8.05 Kmečka oddaja — 9.05 Jutrjanje glasbeni sprehod — 11.00 Dunajski zajtrk z glasbo — 13.00 Operni koncert — 14.30 Pozdrav nate — 17.05 Popoldanski koncert — 19.45 Odmev na pihala — 20.10 „Palovanja in povratek“ — 21.10 Na cestah velimesta, glasbeni sprehod.
Ponedeljek, 10. 12.: 8.30 Pesni in plesi narodov — 13.30 Majhna melodija z Dunaja — 15.15 Posebej za vas — 15.45 Karaški knjižni količek — 16.00 Glasba zale — 17.10 Popoldanski koncert — 18.25 Za vas! Za vse! — 18.35 Oddaja za mladino — 20.15 Čitali in razumli — 20.30 Vsa praznovrvelj — 21.15 Lovska ura.
Torek, 11. 12.: 8.15 Orkestrski koncert — 13.05 Glasba iz Jugoslavije — 15.00 Posebej za vas — 15.15 Knjige za božično mizo — 15.30 Komorna glasba — 17.10 Koncert pri kavi — 18.25 Če mene vprašate... — 19.00 Srečna Avstrija — 19.15 Bila je nekoč v Avstriji — 20.15 „Elga“, slušna igra — 21.30 Dunajski intermezzo.

SLOVENSKE ODDAJE

Nedelja, 9. 12.: 7.30 Duhovni nagovor. S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.
Ponedeljek, 10. 12.: 14.15 Poročila, objave. Pregled sporeda. Za našo vas — 18.00 Športni obzornik.
Torek, 11. 12.: 14.15 Poročila, objave. S knjižne polica...
Sreda, 12. 12.: 14.15 Poročila, objave. Kar želite, zaigramo.
Četrtek, 13. 12.: 14.15 Poročila, objave. Mladina za mladino.
Petek, 14. 12.: 14.15 Poročila, objave. Od petka do petka po naših krajih in pri naših ljudeh. To in ona. Z gledališkega odra in z galerijskih sten.

Pincgavski sejem v Feldkirchenu

Pincgavska živinorejska zveza za Koroško in vzhodno Tirolsko prredi zadnji letošnji sejem v petek, 14. decembra 1962, z začetkom ob 9.30 uri v Feldkirchenu. Na sejem bodo postavili 70 bikov ter 60 krav in telic. Vse živali izvirajo iz pr'znanih tbc- in bangovih boleznih prostih obratov. Na seimu bo ugodna priložnost izpopolniti še potrebe po bikih in nakupiti dobre krave in telice.

Ta teden vam priporočamo:

Lepo branje za dolge večere

- W. St. Reymont: **KMETJE**, sveiovno znani roman, ki sodi med najvišje dosežke v pripovedni književnosti o vasi in kmečkem življenju, dve knjigi, skupno 1048 str., ppl. 96 šil.
- Avgust Šenoa: **PREKLETSTVO**, zgodovinski roman iz 14. stoletja, dve knjigi skupno 810 str., ppl. 68 šil.
- Romain Rolland: **JEAN-CHRISTOPHE**, roman v štirih knjigah, skupno 1516 str., ppl. 120 šil.
- Ilya Ehrenburg: **PADEC PARIZA**, roman iz Francije v zadnjih letih pred drugo svetovno vojno, 528 str., ppl. 85 šil.
- Thomas Mann: **ČAROBNA GORA**, eden izmed vrhuncev evropskega romana, dve knjigi, skupno 832 str., ppl. 117 šil.
- Prežihov Voranc: **DOBERDOB**, vojni roman slovenskega naroda, 396 str., ppl. 36 šil.
- Ana Wambrechtsamer: **DANES GROFJE CELJSKI IN NIKDAR VEČ**, zgodovinski roman, 608 str., ppl. 84 šil.
- Thomas Mann: **ČISTA ŽENA**, roman 512 str., pl. 42 šil.
- Zaharija Stancu: **BOSONOGO LJUDSTVO**, roman o življenju romunske vasi pred in med prvo svetovno vojno, 480 str., pl. 68 šil.
- Nis Petersen: **OPANKARSKA ULICA**, roman iz časa cesarja Marka Avrelija, 376 str., br. 17 šil.
- Charles Dickens: **PICKWICKOVCI**, humorističen roman, tri knjige, skupno 1012 str., ppl. 100 šil.

„Naša knjiga“, Celovec, Wulfengasse